

Uchwała Nr XXIII/167/2016
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 31 marca 2016 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2016-2022

Działając na podstawie art.12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1445 ze zm.) oraz art. 35 a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., nr 127, poz. 721 ze zm.) Rada Powiatu w Jaśle uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2016 -2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Jaśle.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEPRZEWODNICZĄCA RADY

Anna Bialik

01.04.2016

DIREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Sułkowie
Beata Rak

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/167/2016

Rady Powiatu w Jasle

z dnia 31 marca 2016 r.

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE JASIELSKIM
NA LATA 2016-2022**

JASŁO 2016

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Nadrzędne przepisy, programy i akty normatywne.....	9
1. Uregulowanie prawne (dokumenty i przepisy normujące kwestie osób niepełnosprawnych).....	9
2. Międzynarodowe regulacje prawne.....	11
3. Źródła finansowania programu.....	12
4. Obowiązujące programy pokrewne.....	12
II. Struktura osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim.....	12
1. Rys demograficzny osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.....	13
2. Przyczyny niepełnosprawności – analiza danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle.....	14
3. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jaśle w latach 2010 – 2013 (I półrocze).....	27
4. Pomoc dla osób niepełnosprawnych na szczeblu gminnym.....	35
III. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w Powiecie Jasielskim.....	38
1. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.....	40
2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.....	45
3. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.....	50
4. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.....	52
5. Dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Jaśle.....	54
6. Rehabilitacja zawodowa.....	56
7. Pilotażowy program „Aktywny Samorząd” w powiecie jasielskim.....	57
8. Stan infrastruktury pomocowej na terenie powiatu jasielskiego.....	59
9. Monitoring realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Jasielskim na lata 2014 – 2015.....	64
IV. Cele strategiczne, obszary działań oraz sposób realizacji programu.....	67
V. Monitorowanie programu.....	73
Podsumowanie.....	75
Spis tabel.....	76
Spis wykresów.....	77
Spis fotografii.....	78

Wstęp

We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka stanowi niezwykle ważny i doniosły problem ogółu społeczeństwa. Dotyka ona bowiem ludzi niezależnie od wieku, statusu społecznego lub materialnego, warunków klimatycznych i ekonomicznych. Rozpoznanie i zdiagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych, a także podejmowanie działań mających na celu wyeliminowanie przeszkód utrudniających osobom niepełnosprawnym na aktywny udział w życiu społecznym, niewątpliwie zapobiega marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu tej grupy osób.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki państwa, która jest skierowana na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia.

„Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2022” zwanym dalej „programem” stanowi kontynuację oraz rozwinięcie kierunków, jakie zostały wytyczone w „Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2015”. Jest dokumentem określającym i koordynującym działania dotyczące polityki społecznej na terenie powiatu jasielskiego, który ukierunkowany jest przede wszystkim na problemy osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz zatrudniania i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Głównym celem „programu” jest stworzenie na terenie powiatu jasielskiego kompleksowego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, lokalnych warunków oraz zagwarantowanie i udzielenie osobom niepełnosprawnym takiej pomocy, która umożliwi osiągnięcie jak najlepszej życiowej samodzielności, aktywności i niezależności od innych. Przede wszystkim nadrzędnym celem jest objęcie i udzielenie osobom niepełnosprawnym pomocy w pokonywaniu przeciwności losu i życiu w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Opracowanie i realizacja niniejszego programu stanowi wykonanie postanowień art. 35 a ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.), w oparciu o założenia powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych, przy jednoczesnym wykorzystaniu standardowych zasad wyrównywania szans osób niepełnosprawnych.

Duża liczba osób niepełnosprawnych w Polsce oraz różnorodność problemów jakie rodzi niepełnosprawność sprawia, że grupa ta powinna zajmować szczególne miejsce w społecznej polityce państwa jak i na szczeblu samorządu. Zakres kompetencji poszczególnych służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych określa ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.), według której do zadań powiatu należy m.in. opracowanie zgodnych z założeniami strategii rozwoju województwa projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- rehabilitacji zawodowej,
- rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
- przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

W powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych dąży się do podniesienia świadomości społecznej na temat problemów osób niepełnosprawnych, mieszkańców powiatu jasielskiego, jak również zapewnienia im pełnego i równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym. Jednym z głównych celów niniejszego opracowania jest rozwój systemu ograniczającego skutki niepełnosprawności, mającego na celu wspieranie niezależności oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób dotkniętych niepełnosprawnością.

W niniejszym programie starano się zdiagnozować możliwie wszystkie aspekty życia osób niepełnosprawnych. Program określa kierunki działań zmierzających do zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków do godnego i aktywnego życia oraz pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z niepełnosprawności. Misją zawartą w powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2016-2022 jest przede wszystkim dążenie, aby każda osoba niepełnosprawna mieszkająca na terenie powiatu jasielskiego miała rzeczywiste poczucie, że jest pełnoprawnym członkiem społeczności lokalnej.

Państwo polskie, jako sygnatariusz Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, zobowiązane jest do zapewnienia tym osobom pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby z niepełnosprawnościami na równi ze wszystkimi innymi obywatelami, równego dostępu do stanowisk pracy oraz równego traktowania w miejscu pracy. Na całym świecie żyje ponad miliard ludzi dotkniętych niepełnosprawnością. W Polsce, według danych statystycznych, co siódmy obywatel jest osobą z niepełnosprawnością. Tak więc z osobami niepełnosprawnymi mamy coraz częstszy kontakt w naszym codziennym życiu. Co więcej musimy być świadomi

tego, że każdy z nas może kiedyś stać się osobą niepełnosprawną, ponieważ niepełnosprawność jest przecież skutkiem różnych wypadków, chorób oraz wad wrodzonych, stanowi wyzwanie, barierę oraz utrudnia wykonywanie wszelkich czynności życiowych. Osoby niepełnosprawne bardzo często doświadczają poczucia zależności i niesamodzielności, gdy inni im pomagają lub wyręczają z czynności życiowych dnia codziennego, chociażby takich jak jedzenie, czy toaleta. Poza tym przed wieloma osobami stoją bariery architektoniczne lub transportowe, a także trudności w komunikowaniu się. Kreowanie lokalnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie zapobiegania niepełnosprawności, łagodzenia jej skutków, rehabilitacji, a także realizacja zadań mających na celu zapewnienie osobom niepełnosprawnym aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym stanowi ważne, wręcz obligatoryjne zadanie władz samorządowych. Nie zmniejsza to jednak odpowiedzialności ogółu społeczeństwa, jednostek, czy też instytucji, które od lat są partnerami w tworzeniu spójnej i efektywnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych.

Jak już wspomniano wcześniej, niniejszy program przedstawia działania realizowane na terenie powiatu jasielskiego na rzecz osób niepełnosprawnych dążące do pełnego, indywidualnego rozwoju i zaspakajania potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, zapewnia pełne uczestnictwo tych osób zarówno w życiu społecznym, jak i zawodowym. Program ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych, wspierać i umacniać ich prawa, eliminować wszelkie przejawy dyskryminacji oraz przyczynić się do stworzenia osobom niepełnosprawnym warunków umożliwiających godne i możliwie pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Skuteczną realizację tego celu mają zapewnić planowane, konkretne działania na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Żeby lepiej zrozumieć istotę niepełnosprawności to niewątpliwie trzeba zacząć od próby jej zdefiniowania.

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. Światowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych (The World Programme of Action for Disabled Persons) oraz Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities) podkreślają, iż niepełnosprawność jest problemem społecznym i nie ogranicza się do konkretnej osoby. Mówiąc o niepełnosprawności mamy na względzie relację między

zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie), a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza.

Ratyfikowana przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Ustawą z dnia 15 czerwca 2012 roku Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób niepełnosprawnych. Ma ona przyczynić się do poprawy ich sytuacji, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami.

W polskim prawie nie przyjęto do tej pory jednej powszechnie obowiązującej definicji niepełnosprawności. Jednak termin niepełnosprawności wynikający wprost z przepisów prawa możemy znaleźć w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.). Według art. 2 powyższej ustawy „niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. Inaczej definiuje niepełnosprawność przyjęta przez Sejm uchwałą z dnia 1 sierpnia 1997 roku Karta praw osób niepełnosprawnych zawierająca fundamentalne prawa osób niepełnosprawnych, przede wszystkim do godnego życia - mówi, iż: „niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajami”.

W nieco szerszym aspekcie pojęcie niepełnosprawności stosowane jest przez Główny Urząd Statystyczny, bowiem zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiadała odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiadała, lecz odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (praca, nauka, zabawa, samoobsługa). Dla celów spisowych zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na dwie podstawowe grupy:

- **osoby niepełnosprawne prawnie**, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niezależnie od tego czy wydane do celów rentowych, czy pozarentowych),
- **osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie**, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale odczuwały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku.

Posłużono się również kryterium zakwalifikowania danych osób do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie, którym było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Uwzględniając subiektywną ocenę zdolności do wykonywania podstawowych czynności życiowych osób niepełnosprawnych prawnie, wyodrębniono spośród nich dwie grupy, a mianowicie:

- **osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie**, tj. takie osoby, które posiadały aktualne orzeczenie i jednocześnie deklarowały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych,
- **osoby niepełnosprawne wyłącznie prawnie**, tj. osoby, które posiadały aktualne orzeczenie, natomiast nie deklarowały jakichkolwiek ograniczeń w wykonywaniu czynności podstawowych dla ich wieku.

Zastosowano również podział wyodrębniający spośród ogółu osób niepełnosprawnych wszystkie osoby **według ograniczenia sprawności i jego stopnia** – niezależnie od posiadania orzeczenia prawnego. Pozostałe osoby według tego grupowania zostały zaliczone do osób niepełnosprawnych nieodczuwających ograniczeń (niepełnosprawni wyłącznie prawnie).

Zgodnie z danymi pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku liczba osób, która zadeklarowała ograniczone zdolności do wykonywania zwykłych czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadały ważne orzeczenia kwalifikujące je do grona osób niepełnosprawnych wyniosła 4.697.500, co stanowiło w tym okresie 12,2% ludności w skali całego kraju, wobec 14,3% w 2002 r. Wśród ogółu osób niepełnosprawnych 2530,4 tys. stanowiły kobiety, których w porównaniu do spisu 2002 r. odnotowano spadek o 12,4%. Udział kobiet wśród osób niepełnosprawnych wyniósł 53,9 %, a mężczyzn 46,1%. W miastach zmniejszyła się liczba kobiet niepełnosprawnych o 68 tys., natomiast na wsi aż o 290 tys. Jednocześnie prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało ponad 3,1 mln osób (tj. 3 133,5 tys.). Liczebność grupy niepełnosprawnych prawnie i biologicznie wynosiła 2 652,0 tys.; tylko prawnie – 479,5 tys.; tylko biologicznie – 1 565,6 tys., biologicznie – 4 217,6 tys. Porównując z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku można stwierdzić, że ogólna

liczba osób niepełnosprawnych obniżyła się o 759,7 tys., tj. o 13,9%, zaś liczba osób niepełnosprawnych prawnie uległa spadkowi o 1 316,6 tys., tj. o 29,6%. Natomiast liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie powiększyła się o 559,0 tys., tj. o 55,5%.

Analizując powyższe dane należy pamiętać, że Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 (NSP 2011) został przeprowadzony inną metodą niż poprzedni – z 2002 roku. W NSP 2011 zostały wykorzystane administracyjne bazy danych, a dane dotyczące niepełnosprawności uzyskano w ramach spisu reprezentacyjnego, co oznacza że nie wszystkim Polakom zadano pytanie na temat niepełnosprawności. Zatem pozyskane ze spisu reprezentacyjnego dane zostały uogólnione na całą populację.

Spadek liczby osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej oraz zmianę struktury osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności potwierdzają wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Według tych wyników liczba osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej począwszy od 2002 roku regularnie spadała i w 2009 roku wyniosła 3,5 mln (tj. 3 506 tys.). Według danych BAEL przeliczonych w oparciu o nowe bilanse ludności po NSP 2011, liczba osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej w 2014 roku kształtowała się na poziomie 3,3 mln osób (tj. 3 272 tys.). Tak więc 10,6% populacji w wieku powyżej 15 lat było w posiadaniu prawnego orzeczenia o niepełnosprawności. Niepełnosprawne prawnie w wieku produkcyjnym stanowili średniorocznie 1 901 tys. osób (tj. 8,4% ludności w tym wieku). Zmianę struktury osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności można zaobserwować porównując dane dotyczące udziału osób o określonych stopniach niepełnosprawności w populacji osób niepełnosprawnych prawnie ogółem w latach 2002-2014. I tak według BAEL udział osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności w 2002 roku wynosił 21,1%, z umiarkowanym – 35,1%, z lekkim – 42,7%. Z kolei w 2014 roku odsetki te wynosiły odpowiednio: 28,4%, 42,3% i 29,3%. Wśród grona osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym struktura ta przybrała następujący podział: 22,0% (znaczny stopień niepełnosprawności); 45,0% (umiarkowany); 33,0% (lekki).

Poza tym najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowiły schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.

I. Nadrzędne przepisy, programy i akty normatywne

1. Uregulowanie prawne (dokumenty i przepisy normujące kwestie osób niepełnosprawnych)

Sytuację osób niepełnosprawnych reguluje wiele aktów prawa międzynarodowego, krajowego i lokalnego. Prawa osób niepełnosprawnych są przedmiotem uwagi Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych organizacji międzynarodowych.

Pierwszym aktem prawnym ustanowionym przez Organizację Narodów Zjednoczonych była „Deklaracja Praw Osób Niepełnosprawnych”, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych uchwałą Nr 2856 (XXVI) z dnia 9 grudnia 1975 roku.

Kolejnym krokiem było opracowanie „Światowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych”, który przyjęty został przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją nr 37/52 z dnia 3 grudnia 1982 roku. Natomiast dnia 22 grudnia 1993 r. ONZ na 48 sesji Zgromadzenia Ogólnego przyjęła jeden z podstawowych dokumentów dot. praw osób niepełnosprawnych pt. „Standardowe zasady wyrównywania szans osób niepełnosprawnych”.

Z kolei pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, odnoszącym się kompleksowo do osób niepełnosprawnych jest Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 roku. W dniu 16 września 2012 roku Prezydent RP podpisał dokument ratyfikacyjny (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169).

W wyżej wymienionych dokumentach podkreślono prawo osób niepełnosprawnych do tworzenia im tych samych szans, co pozostałym obywatelom, oraz do równego udziału w udogodnieniach warunków życiowych, będących efektem rozwoju społeczno - gospodarczego. Niepełnosprawność zdefiniowano w kategoriach relacji pomiędzy osobami niepełnosprawnymi, a ich środowiskiem.

W art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wyrażona została zasada równości, która stanowi, że wszyscy są wobec prawa równi i że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Zasada równości należy do fundamentalnych zasad demokratycznego państwa prawa i należy ją odnieść m. in. do osób niepełnosprawnych.

Konstytucja RP w art. 68 ust. 3 i w art. 69 nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej i udzielenia pomocy osobom niepełnosprawnym w zabezpieczeniu ich egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Dnia 1 sierpnia 1997 r. uchwalona została, zagwarantowana w Konstytucji RP, „Karta Praw Osób Niepełnosprawnych” (M.P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475). Stanowi ona, „że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajami, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji”. Oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- 1) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- 2) dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- 3) dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- 4) nauki w szkołach wspólnie ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- 5) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- 6) pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa i pośrednictwa zawodowego, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawa do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- 7) zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- 8) życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:
 - dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
 - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
 - dostępu do informacji,
 - możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- 9) posiadania samorządnej reprezentacji swojego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- 10) pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz w rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Niewątpliwie najważniejszą ustawą, dotyczącą osób niepełnosprawnych, jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.). Ustawa ta reguluje orzekanie o niepełnosprawności, jak również normuje m.in. takie kwestie, jak: rehabilitacja osób niepełnosprawnych, ich prawa, obowiązki i uprawnienia pracodawców w związku z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, funkcjonowanie zakładów pracy chronionej i zakładów aktywności zawodowej, szkolenie osób niepełnosprawnych.

Inne akty prawne, odnoszące się do zagadnienia niepełnosprawności to: ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.), ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2015 r. poz. 114 ze zm.), ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 2011r. Nr 231 poz. 1375 ze zm.), ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2015 r. poz. 149 ze zm.), ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.), ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 239 t.j.), ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1705), a także akty wykonawcze do poszczególnych ustaw.

2. Międzynarodowe regulacje prawne

- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169) – dokument ratyfikacyjny podpisany przez prezydenta RP w dniu 6 września 2012 r.; Oświadczenie Rządowe z dnia 25 września 2012 r. w sprawie mocy obowiązującej konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1170).
- Traktat Amsterdamski, którego art.13 zawiera przepis zakazujący dyskryminacji, również ze względu na niepełnosprawność,
- Traktat Lizboński,
- Dyrektywy Europejskie,
- Rozporządzenia Unii Europejskiej,
- Decyzje,
- Zalecenia,
- Uchwały Parlamentu Europejskiego,
- Deklaracje (np. Deklaracja Madrycka, uchwalona w marcu 2002 r.),
- Rezolucje i wiele innych.

3. Źródła finansowania programu

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Powiat Jasielski,
- Gminy Powiatu Jasielskiego,
- Środki Unii Europejskiej,
- Inne.

4. Obowiązujące programy pokrewne

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2016-2022 jest spójny z celami określonymi w:

- Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020,
- Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016–2022,
- Wojewódzkim Programie na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2008–2020,
- Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Jasielskim na lata 2016-2022.

Wszystkie cele zawarte w powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2016–2022 będą realizowane przy współpracy z przedstawicielami samorządów gminnych naszego powiatu, organizacjami pozarządowymi, instytucjami i środowiskami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów społecznych.

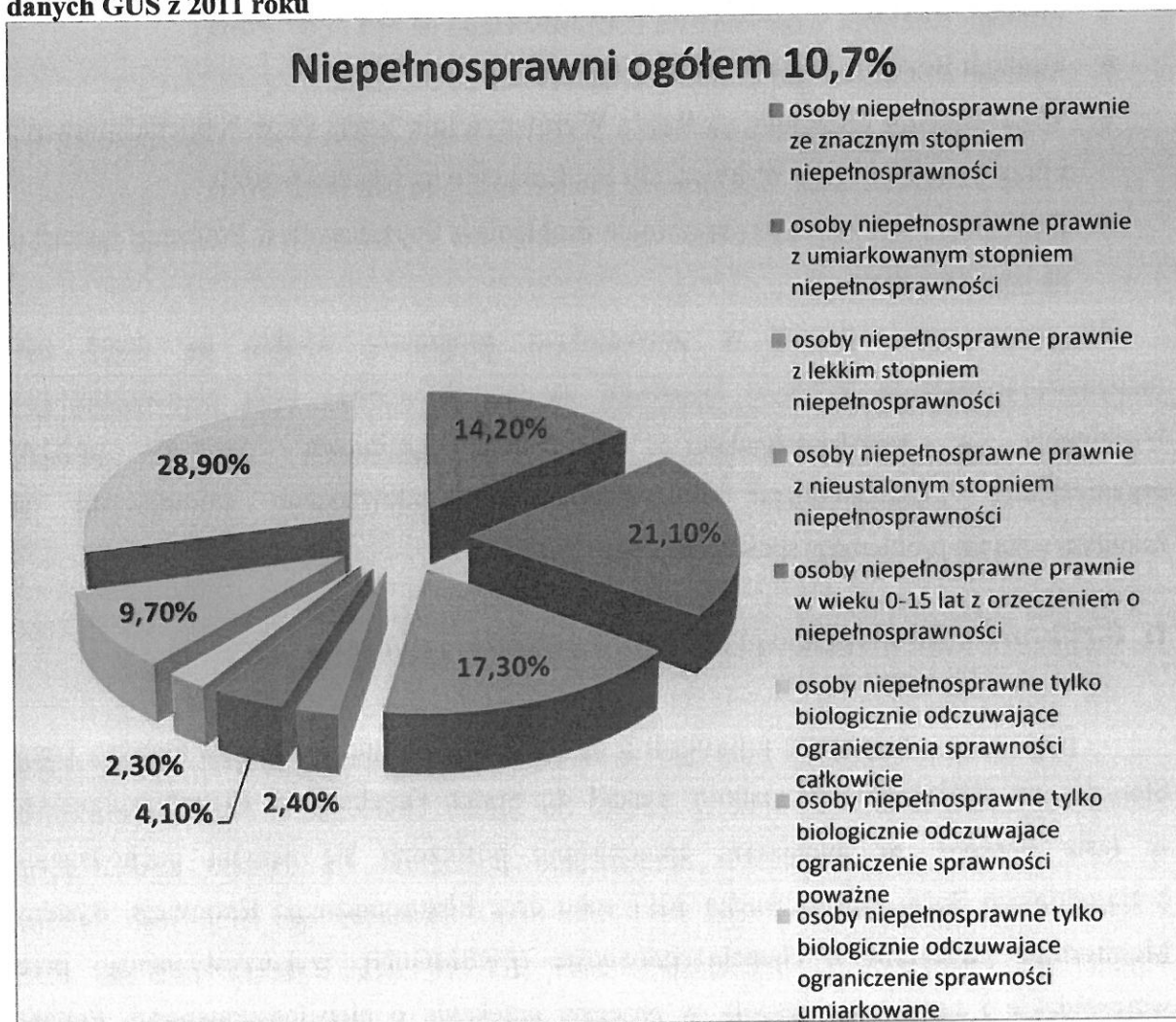
II. Struktura osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim

Podstawowym źródłem informacji o osobach niepełnosprawnych jest Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle (PZON). W niniejszym opracowaniu posłużono się danymi pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego 2011 roku oraz Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN), wykorzystywanego przez wojewódzkie i powiatowe zespoły w procesie orzekania o niepełnosprawności. Ponadto oparto się na informacjach przedstawionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle oraz działające na terenie powiatu jasielskiego ośrodki pomocy społecznej.

1. Rys demograficzny osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Z przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku wynika, że liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu jasielskiego wyniosła 10,5% ogółu wszystkich mieszkańców powiatu (dane pozyskane na podstawie dobrowolnych deklaracji badanych w NSP). Na poniższym wykresie nr 1 zawarto zestawienie liczbowe mieszkańców powiatu jasielskiego według kategorii niepełnosprawności w 2011 roku.

Wykres 1. Struktura osób niepełnosprawnych zamieszkałych w powiecie jasielskim według danych GUS z 2011 roku

Źródło: Statystyki dotyczące niepełnosprawności według kategorii niepełnosprawności dla całego powiatu jasielskiego w 2011 roku. Opracowanie zawarte w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Jasielskim na lata 2016-2022.

Z przedstawionych powyżej informacji wynika, iż najszerszą grupę wśród osób niepełnosprawnych w 2011 roku stanowili niepełnosprawni prawnie o umiarkowanym

stopniu niepełnosprawności. Ponadto według danych GUS z omawianego okresu - 4,5% ogółu osób niepełnosprawnych z powiatu jasielskiego to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 45% ogółu niepełnosprawnych to osoby w wieku produkcyjnym, a 50,5% to osoby w wieku poprodukcyjnym. Z kolei 46,3% udziału wszystkich niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu jasielskiego stanowili mężczyźni, a pozostałą część kobiety.

2. Przyczyny niepełnosprawności – analiza danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności kwalifikuje dorosłych i dzieci powyżej 16 roku życia do celów pozarentowych (w formie orzeczenia) do trzech stopni niepełnosprawności: lekkiego, umiarkowanego, znacznego. Dzieci do 16 roku życia są orzekane bez wskazania stopnia niepełnosprawności tzn. albo są zaliczane do osób niepełnosprawnych lub są nieuznane za osoby niepełnosprawne.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności:

- stopień znaczny,
- stopień umiarkowany,
- stopień lekki.

Do **znacznego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę mającą naruszoną sprawność organizmu, niezdolną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej, albo w zakładzie aktywizacji zawodowej, wymagającą niezbędnej, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Ustawa definiuje niezdolność do samodzielnej egzystencji jako naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób, podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikowanie.

Do **umiarkowanego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności, wymagającą w celu pełnienia ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Do **lekkiego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia, niewymagającą pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych.

W zależności od oceny trwałości naruszenia sprawności organizmu oraz rokowania co do odzyskania poprawy stanu zdrowia zaliczenie do odpowiedniego stopnia niepełnosprawności może być orzeczone trwale lub okresowo.

Dla mieszkańców powiatu jasielskiego Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2015 r., poz. 1110) wydaje odpowiednio orzeczenia o:

- niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
- wskazania do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy, o których mowa w art. 5 i 62 ustawy, zwane dalej „orzeczeniami o wskazaniach do ulg i uprawnień”.

Z dostarczonych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle danych wynika, że od II półrocza 2013 roku do I półrocza 2015 roku na terenie powiatu jasielskiego wydano łącznie **6760 orzeczeń** o niepełnosprawności. Szczegółowe dane liczbowe zawiera poniższy wykres nr 2.

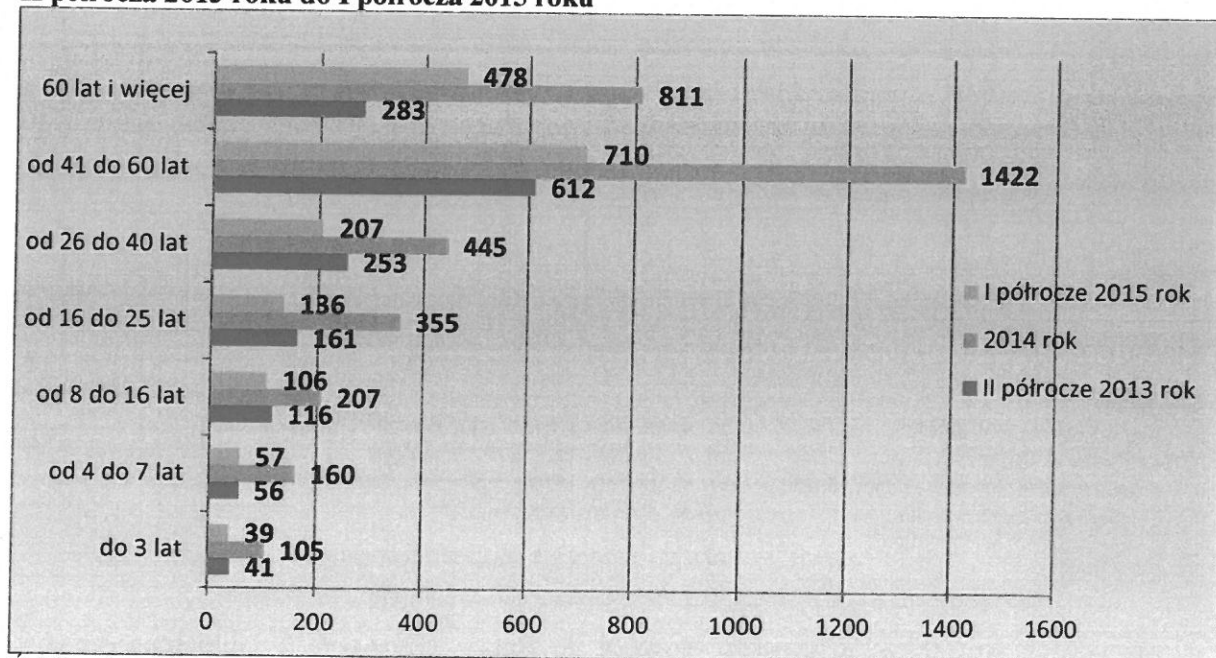
Wykres 2. Łączna liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle w okresie od II półrocza 2013 r. do I półrocza 2015 r.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle.

Według danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle z omawianego okresu, największą grupę niepełnosprawnych stanowią osoby w przedziale wiekowym od 41 do 60 roku życia. Następną pod względem liczebności grupę niepełnosprawnych stanowią osoby w przedziale wiekowym powyżej 60 roku życia. Najmniej liczna grupa to dzieci do 3 roku życia (patrz wykres nr 3).

Wykres 3. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych według orzeczeń wydanych od II półrocza 2013 roku do I półrocza 2015 roku

Źródło: dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle.

W drugim półroczu 2013 roku (stan na 30.06.2013 r.) według danych przedstawionych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle wydano łącznie **1 522 orzeczeń**, w tym:

- **213 orzeczeń** osobom przed 16 –tym rokiem życia;
- **1 309 orzeczeń** osobom powyżej 16 –go roku życia.

Wśród dzieci w przedziale wiekowym przed 16 –tym rokiem życia przeważały orzeczenia wydawane na skutek schorzeń układu oddechowego i krążenia (64 osoby), upośledzenia narządu ruchu (26 osób) oraz schorzenia o symbolu „I” czyli inne w ilości 25 orzeczeń. Najwięcej orzeczeń występowało w przedziale wiekowym od 8 do 16 roku życia – w ilości 39 orzeczeń. Z powodu choroby układu oddechowego i krążenia wydano 44 orzeczenia dla chłopców i 20 dla dziewczynek.

Poniższa tabela nr 1 zawiera szczegółowe zestawienie wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle orzeczeń dla osób przed 16 –tym rokiem życia za II półrocze 2013 roku.

Tabela 1. Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci osób przed 16 –tym rokiem życia (za II półrocze 2013 r.)

L.p.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	Wiek			Płeć	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	2	3	4	5	6	7	8
1	01-U	15	0	1	14	5	10
2	02-P	7	0	1	6	3	4
3	03-L	18	4	6	8	6	12
4	04-O	11	2	4	5	6	5
5	05-R	26	9	3	14	10	16
6	06-E	12	0	8	4	7	5
7	07-S	64	6	19	39	20	44
8	08-T	2	0	1	1	2	0
9	09-M	6	0	2	4	1	5
10	10-N	22	10	7	5	9	13
11	11-I	25	7	4	14	16	9
12	12-C	5	3	0	2	0	5
	Razem	213	41	56	116	85	128

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle.

Objaśnienia:

01-U- upośledzenia umysłowe

02-P- choroby psychiczne

03-L- zaburzenia głosu, mowy i chor. słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05- R –upośledzenia narządu ruchu

06 –E – epilepsja

07- S- choroby układów oddechowego i krążenia

08 –T- choroby układu pokarmowego

09- M- choroby układu moczowo- płciowego

10- N- choroby neurologiczne

11 – I- inne

12 – C – całościowe zaburzenia rozwojowe

Zgodnie z danymi Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle za II półrocze 2013 r. największą liczbę orzeczeń dla osób powyżej 16 –go roku życia wydano w stopniu umiarkowanym. Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności u tychże osób stanowiły upośledzenia narządu ruchu w tym samym stopniu - tj. 354 i 136 w stopniu lekkim, choroby psychiczne w stopniu umiarkowanym - 135 orzeczeń, choroby układów oddechowego i krążenia – 93 orzeczenia w stopniu umiarkowanym. Jeżeli chodzi o przedział wiekowy to największą liczbę orzeczeń przyznano osobom w przedziale wiekowym od 41 –go do 60 –go roku życia z upośledzeniem narządu ruchu w stopniu umiarkowanym (323 orzeczeń) i 113 orzeczeń w stopniu lekkim z powodu tego samego schorzenia w przedziale wiekowym od 26 do 40 lat. Wśród kobiet i mężczyzn najwięcej orzeczeń wydano w przypadku upośledzenia narządu ruchu (tj. 291 orzeczeń dla kobiet i 256 orzeczeń dla mężczyzn). Powyższe informacje zawarto w przedstawionej poniżej tabeli nr 2, która zawiera liczbowe zestawienie wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle orzeczeń z uwzględnieniem przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci osób powyżej 16 –go roku życia (za II półrocze 2013 r.).

Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wieku i płci osób powyżej 16-go roku życia (za II półrocze 2013 r.)

L.p.	Symbole	Stopień niepełnosprawności				Wiek				Płeć	
		Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	16-25 lat	od 26-40 lat	od 41-60 lat	60 i więcej	K	M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	01-U	8	11	0	19	10	5	4	0	4	15
2	02-P	20	135	5	160	16	43	82	19	68	92
3	03-L	7	21	17	45	10	2	5	28	23	22
4	04-O	2	10	11	23	8	7	7	1	11	12
5	05-R	57	354	136	547	37	113	323	74	291	256
6	06-E	4	36	0	40	11	16	12	1	22	18
7	07-S	40	93	37	170	19	16	62	73	72	98
8	08-T	7	10	2	19	2	4	8	5	5	14
9	09-M	14	10	5	29	5	4	7	13	15	14
10	10-N	64	71	3	138	27	21	49	41	64	74
11	11-I	31	67	20	118	15	22	53	28	73	45
12	12-C	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1
	Razem	254	819	236	1309	161	253	612	283	648	661

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle.

Objaśnienia:

01-U- upośledzenia umysłowe

02-P- choroby psychiczne

03-L- zaburzenia głosu, mowy i chor. słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05- R – upośledzenia narządu ruchu

06 –E – epilepsja

07- S- choroby układów oddechowego i krążenia

08 –T- choroby układu pokarmowego

09- M- choroby układu moczowo- płciowego

10- N- choroby neurologiczne

11 – I- inne

12 – C – całościowe zaburzenia rozwojowe

Kolejną istotną kwestią jest poziom wykształcenia oraz status zatrudnienia osób niepełnosprawnych w II półroczu 2013 roku, co zostało przedstawione w poniższej tabeli nr 3. Na podstawie zebranych danych wynika, iż poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w najczęstszym przypadku to wykształcenie zasadnicze przy schorzeniu: upośledzenie narządu ruchu – 226 orzeczeń) oraz wykształcenie średnie (ten sam rodzaj schorzenia – 174 orzeczeń), a dużo mniej orzeczeń przypadło dla osób o wykształceniu średnim (89 orzeczeń) i wyższym (55 orzeczeń). Mając na względzie wariant statusu zatrudnienia osób niepełnosprawnych należy wskazać, że największą liczbę orzeczeń przyznano niepełnosprawnym pozostającym bez zatrudnienia ze schorzeniem upośledzenia narządu ruchu (tj. 308 orzeczeń) i 239 orzeczeń – niepełnosprawnym zatrudnionym cierpiącym na ten sam rodzaj schorzenia.

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wykształcenia oraz zatrudnienia osób powyżej 16 –go roku życia (za II półrocze 2013 r.)

Stopień niepełnosprawności						Wykształcenie					Zatrudnienie	
L.p.	Symbole	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	Mniej niż podst.	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe	Tak	Nie
1	2	3	4	5	6	9	10	11	12	13	14	15
1	01-U	8	11	0	19	5	11	2	1	0	1	18
2	02-P	20	135	5	160	0	41	62	51	6	32	128
3	03-L	7	21	17	45	0	17	12	15	1	9	36
4	04-O	2	10	11	23	0	4	7	9	3	7	16
5	05-R	57	354	136	547	3	89	226	174	55	239	308
6	06-E	4	36	0	40	0	12	13	8	7	12	28
7	07-S	40	93	37	170	2	42	65	49	12	30	140
8	08-T	7	10	2	19	0	2	4	7	3	9	10
9	09-M	14	10	5	29	0	6	11	10	2	7	22
10	10-N	64	71	3	138	5	37	45	34	17	17	121
11	11-I	31	67	20	118	0	22	29	52	15	40	78
12	12-C	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1
	Razem	254	819	236	1309	15	284	479	410	121	403	906

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle.

Objaśnienia:

01-U- upośledzenia umysłowe

02-P- choroby psychiczne

03-L- zaburzenia głosu, mowy i chor. słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05- R –upośledzenia narządu ruchu

06 –E – epilepsja

07- S- choroby układów oddechowego i krążenia

08 –T- choroby układu pokarmowego

09- M- choroby układu moczowo- płciowego

10- N- choroby neurologiczne

11 – I- inne

12 – C – całościowe zaburzenia rozwojowe

W 2014 roku Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle wydał łącznie **3 505 orzeczeń** o niepełnosprawności, w tym:

- **472 orzeczeń** dla osób przed 16 –tym rokiem życia;
- **3 033 orzeczeń** dla osób powyżej 16 –go roku życia.

Wśród osób dorosłych przeważała liczba orzeczeń o umiarkowanym stopniu – 1 878, a wśród dzieci przeważały schorzenia układu oddechowego i krążenia – 142 orzeczenia. Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności u osób dorosłych stanowiły upośledzenia narządu ruchu w stopniu umiarkowanym - 861. W następnej kolejności przeważały takie schorzenia jak: psychiczne w stopniu umiarkowanym - 292, choroby układu oddechowego i krążenia, tj. 224 w stopniu umiarkowanym, upośledzenia narządu ruchu, tj. 220 w stopniu lekkim. Natomiast spośród dzieci przeważały choroby neurologiczne - 63 orzeczeń, narządu wzroku - 49 orzeczeń, a następnie zaklasyfikowane jako „inne”, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne – 44 orzeczeń (patrz tabela nr 4).

Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci osób przed 16 –tym rokiem życia (za cały 2014 r.)

L.p.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	Wiek			Płeć	
			0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	2	3	4	5	6	7	8
1	01-U	28	0	6	22	6	22
2	02-P	8	1	0	7	4	4
3	03-L	32	5	12	15	8	24
4	04-O	49	5	30	14	23	26
5	05-R	35	11	8	16	12	23
6	06-E	35	2	10	23	15	20
7	07-S	142	24	54	64	50	92
8	08-T	5	2	1	2	2	3
9	09-M	14	5	5	4	4	10
10	10-N	63	34	13	16	26	37
11	11-I	44	13	12	19	29	15
12	12-C	17	3	9	5	3	14
	Razem	472	105	160	207	182	290

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle.

Objaśnienia:

01-U- upośledzenia umysłowe

02-P- choroby psychiczne

03-L- zaburzenia głosu, mowy i chor. słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05- R –upośledzenia narządu ruchu

06 –E – epilepsja

07- S- choroby układów oddechowego i krążenia

08 –T- choroby układu pokarmowego

09- M- choroby układu moczowo- płciowego

10- N- choroby neurologiczne

11 – I- inne

12 – C – całościowe zaburzenia rozwojowe

Dla osób poniżej 16 –go roku życia największą liczbę orzeczeń przyznano w przedziale wiekowym od 8-16 lat (64 orzeczeń) i od 4-7 lat (54 orzeczeń) w przypadku chorób układu oddechowego i krążenia. Przewagę w wydawaniu orzeczeń mieli chłopcy (92 orzeczenia), a dziewczynki o wiele mniej bo 50 orzeczeń.

Z kolei dla osób powyżej 16 –go roku życia najwięcej orzeczeń wydano w przedziale wiekowym od 41-61 lat (727 orzeczeń) i od 60 i więcej (259 orzeczeń) w przypadku upośledzenia narządu ruchu. Dużo więcej orzeczeń zapadło w przypadku płci żeńskiej (651 orzeczeń dla kobiet 574 dla mężczyzn). Szczegółowe dane dotyczące przyczyn i stopnia niepełnosprawności, wieku i płci osób niepełnosprawnych za 2014 rok przedstawia tabela nr 5.

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wieku i płci osób powyżej 16-go roku życia (za cały 2014 r.)

Stopień niepełnosprawności						Wiek				Płeć	
L.p.	Symbole	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	16-25 lat	od 26-40 lat	od 41-60 lat	60 i więcej	K	M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	01-U	23	21	4	48	32	6	9	1	19	29
2	02-P	82	292	13	387	30	102	200	55	175	212
3	03-L	18	59	36	113	10	12	26	65	47	66
4	04-O	9	26	24	59	14	18	18	9	26	33
5	05-R	144	861	220	1225	59	180	727	259	651	574
6	06-E	8	75	0	83	29	25	27	2	34	49
7	07-S	123	224	80	427	58	34	146	189	188	239
8	08-T	30	29	13	72	14	10	29	19	32	40
9	09-M	38	21	11	70	8	1	35	26	35	35
10	10-N	172	105	6	283	49	24	94	116	136	147
11	11-I	66	164	35	265	51	33	111	70	152	113
12	12-C	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1
	Razem	713	1878	442	3033	355	445	1422	811	1495	1538

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle.

Objaśnienia:

01-U- upośledzenia umysłowe

02-P- choroby psychiczne

03-L- zaburzenia głosu, mowy i chor. słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05- R –upośledzenia narządu ruchu

06 –E – epilepsja

07- S- choroby układów oddechowego i krążenia

08 –T- choroby układu pokarmowego

09- M- choroby układu moczowo- płciowego

10- N- choroby neurologiczne

11 – I- inne

12 – C – całościowe zaburzenia rozwojowe

W omawianej tematyce bardzo ważnymi kwestiami dotyczącymi osób niepełnosprawnych jest poziom wykształcenia oraz status zatrudniania.

Z pozyskanych danych wynika, że w 2014 roku najszerszą grupę wśród osób niepełnosprawnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym (445 osób), później kolejno średnim (427 osób), podstawowym (194), a na końcu wyższym (155 osób) i mniej niż podstawowym (tylko 12 osób).

W 2014 roku najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności zapadło wśród mężczyzn. Jeżeli chodzi o przypisanie konkretnego schorzenia do danej płci to należy wskazać, że wśród kobiet i mężczyzn najwięcej orzeczeń wydano w przypadku upośledzenia narządu ruchu (291 orzeczeń wśród kobiet i 256 orzeczeń wśród mężczyzn). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia tychże osób należy uznać, że największą liczbę orzeczeń przyznano osobom o wykształceniu zasadniczym (typ schorzenia: upośledzenie narządu ruchu – 226 orzeczeń) oraz osobom z wykształceniem średnim (ten sam rodzaj schorzenia – 174

orzeczeń). Uwzględniając wariant statusu zatrudnienia osób niepełnosprawnych, to największą liczbę orzeczeń przyznano osobom pozostającym bez zatrudnienia z upośledzeniem narządu ruchu (tj. 308 orzeczeń) i 239 orzeczeń dla osób zatrudnionych z tym samym rodzajem schorzenia (patrz tabela nr 6).

Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wykształcenia oraz zatrudnienia osób powyżej 16-go roku życia (za cały 2014 r.)

Stopień niepełnosprawności						Wykształcenie					Zatrudnienie	
L.p.	Symbole	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	Mniej niż podst.	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe	Tak	Nie
1	2	3	4	5	6	13	14	15	16	17	18	19
1	01-U	23	21	4	48	6	30	10	2	0	1	47
2	02-P	82	292	13	387	9	99	161	104	14	71	316
3	03-L	18	59	36	113	0	41	42	28	2	21	92
4	04-O	9	26	24	59	0	12	21	22	4	16	43
5	05-R	144	861	220	1225	4	194	445	427	155	503	722
6	06-E	8	75	0	83	2	29	26	25	1	14	69
7	07-S	123	224	80	427	12	142	142	104	27	88	339
8	08-T	30	29	13	72	0	22	19	19	12	17	55
9	09-M	38	21	11	70	0	14	22	25	9	17	53
10	10-N	172	105	6	283	6	104	71	77	25	40	243
11	11-I	66	164	35	265	1	67	83	77	37	71	194
12	12-C	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1
	Razem	713	1878	442	3033	40	755	1042	910	286	859	2174

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle

Objaśnienia:

01-U- upośledzenia umysłowe

02-P- choroby psychiczne

03-L- zaburzenia głosu, mowy i chor. słuchu

04-O – choroby narządu wzroku

05- R – upośledzenia narządu ruchu

06 –E – epilepsja

07- S- choroby układów oddechowego i krążenia

08 –T- choroby układu pokarmowego

09- M- choroby układu moczowo- płciowego

10- N- choroby neurologiczne

11 – I- inne

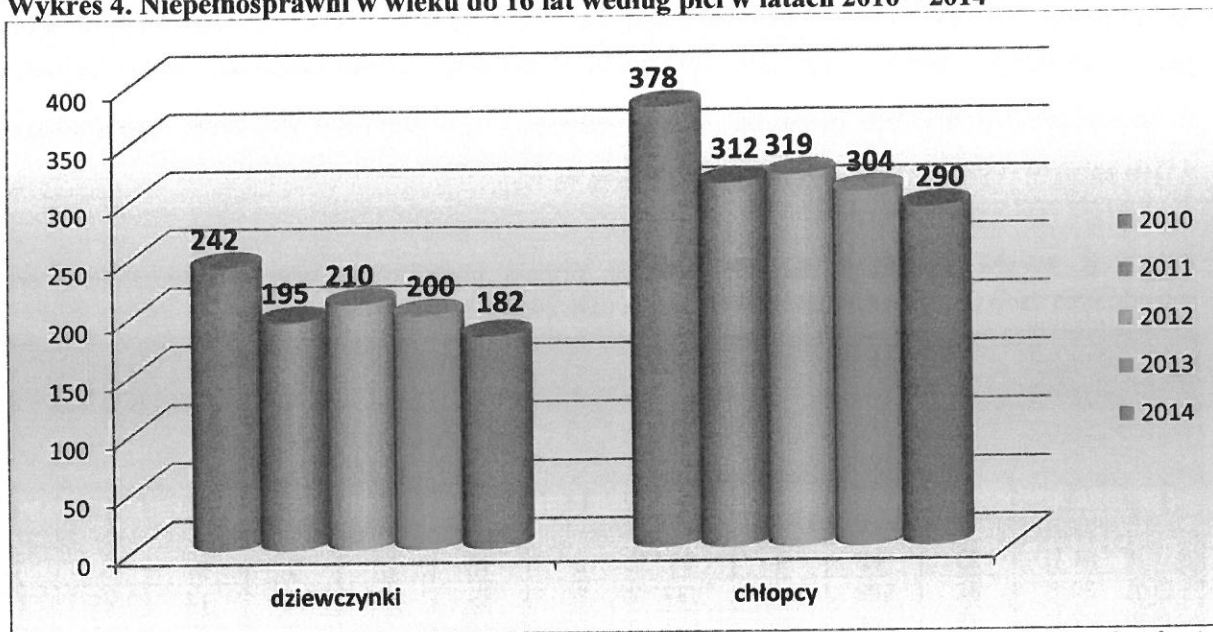
12 – C – całościowe zaburzenia rozwojowe

W zakresie omawianej tematyki warto poruszyć charakterystykę wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności na przełomie lat 2010-2014.

Z danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zamieszczonych w postaci wykresu nr 4 wynika, że wśród osób przed 16 -tym rokiem życia, które w latach 2010–2012 uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności powstała tendencja wzrostowa, a zwłaszcza w przypadku chłopców. Natomiast od 2013 roku obserwujemy spadek w wydawaniu orzeczeń dla dzieci w ogóle.

Ilość wydawanych orzeczeń dla dzieci poniżej 16 -go roku życia w latach 2010–2014 przedstawiono na poniższym wykresie nr 4.

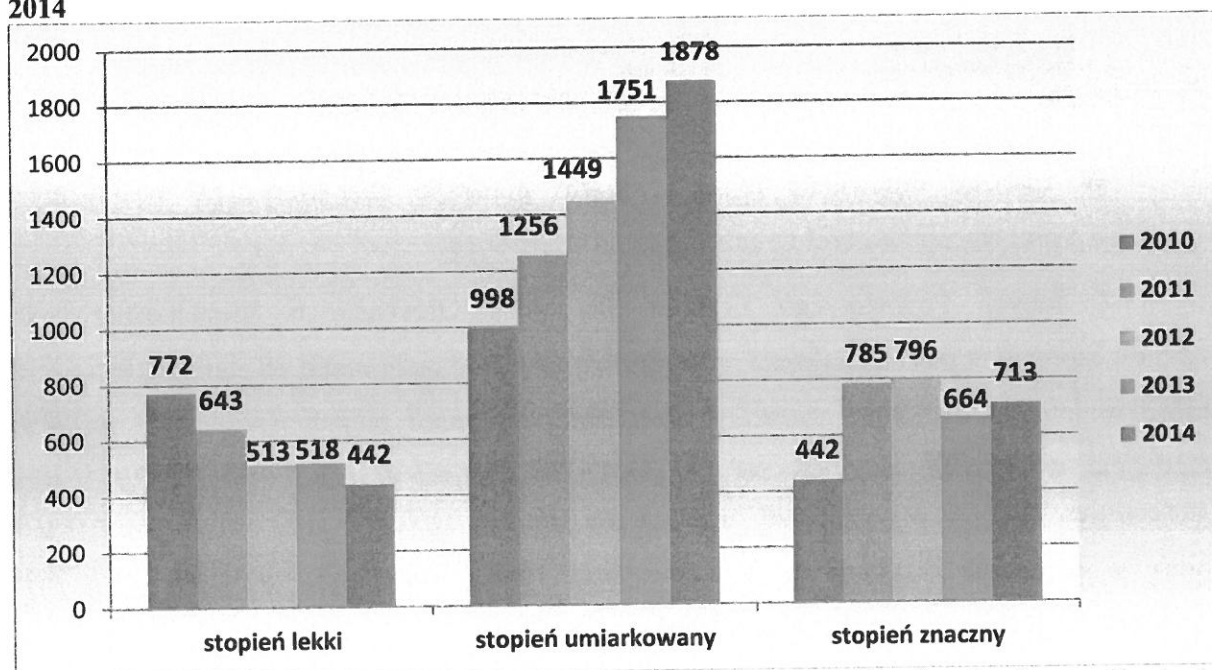
Wykres 4. Niepełnosprawni w wieku do 16 lat według płci w latach 2010 – 2014

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle

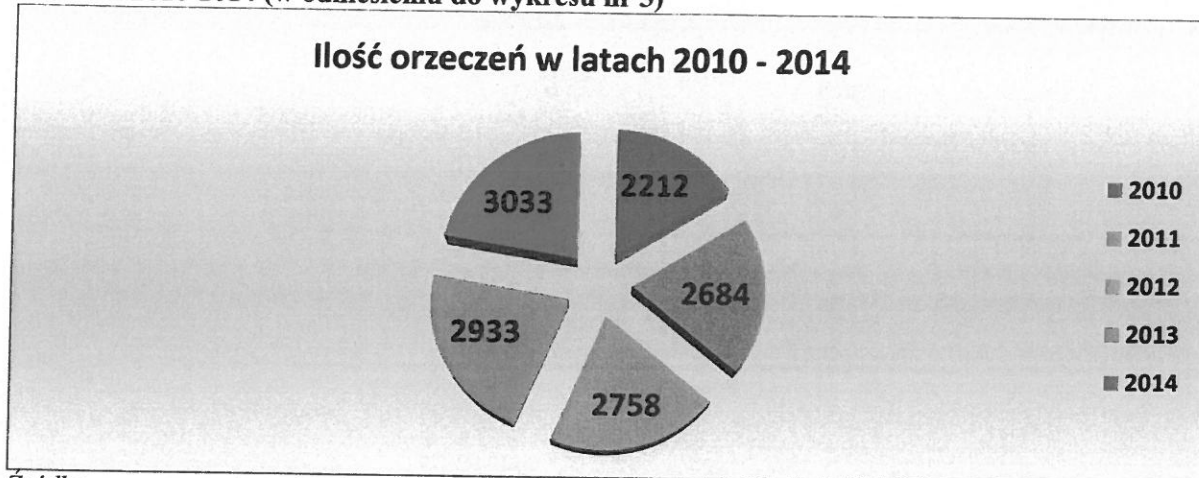
W przypadku osób powyżej 16 -go roku życia, które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2010-2014 również zaznaczył się stopniowy wzrost wydawania orzeczeń. Informacje dotyczące liczby i stopni orzeczonych na przełomie lat 2010-2014 w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle obrazują poniższe wykresy (patrz nr 5 i 5.1).

Wykres 5. Liczba orzeczonych stopni niepełnosprawności po 16 -tym roku życia w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle

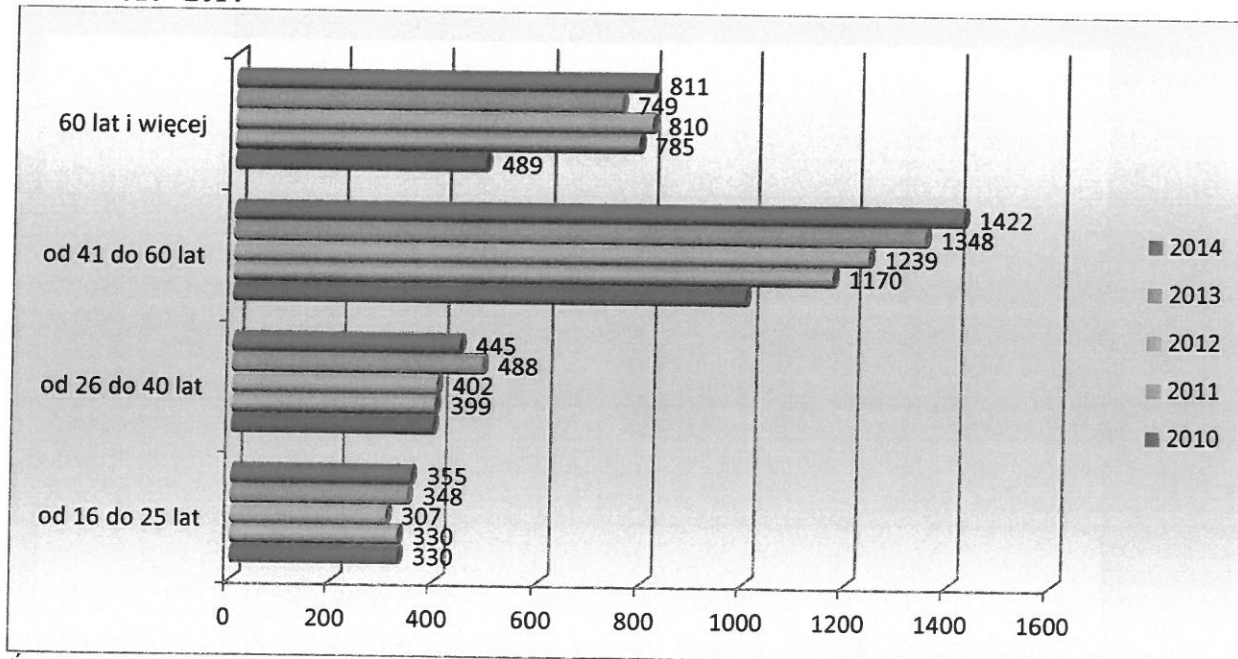
Wykres 5.1. Ogólna liczba orzeczonych stopni niepełnosprawności po 16-tym roku życia w latach 2010-2014 (w odniesieniu do wykresu nr 3)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle

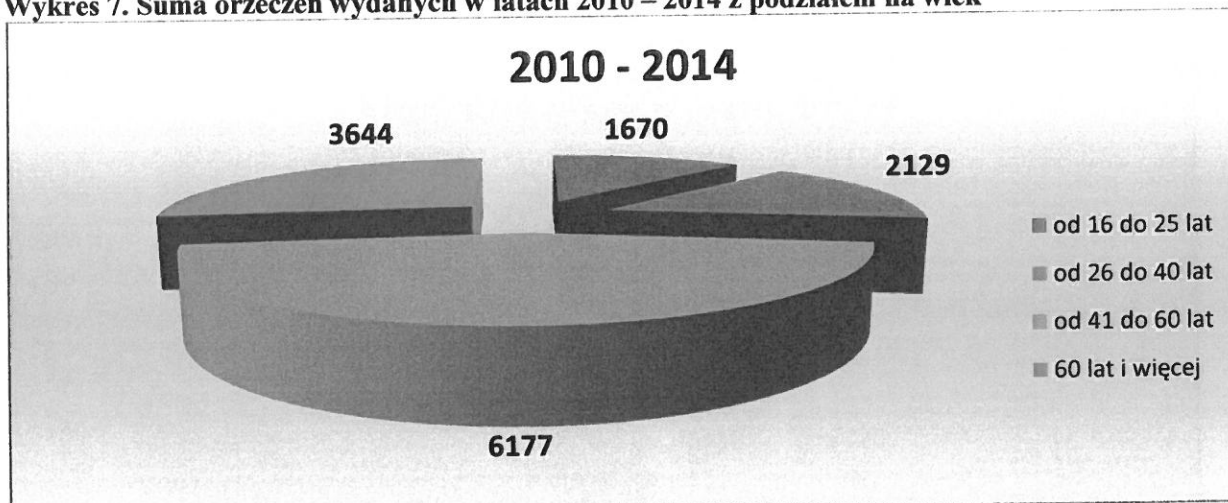
Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż począwszy od 2010 roku do 2014 roku nastąpiło zwiększenie udziału osób po 16 –tym roku życia z orzeczonym znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Można jednak zauważyć, że na przełomie tych lat nastąpił niewielki spadek w przypadku orzeczeń stopnia lekkiego (od 2010 r. do 2014 r. spadek o 330 orzeczeń). Najwięcej orzeczeń wydano osobom w przedziale wiekowym między 41 a 60 rokiem życia oraz powyżej 60 roku życia (jak prezentuje wykres nr 6 i 7).

Wykres 6. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych według orzeczeń w poszczególnych latach 2010 –2014

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle

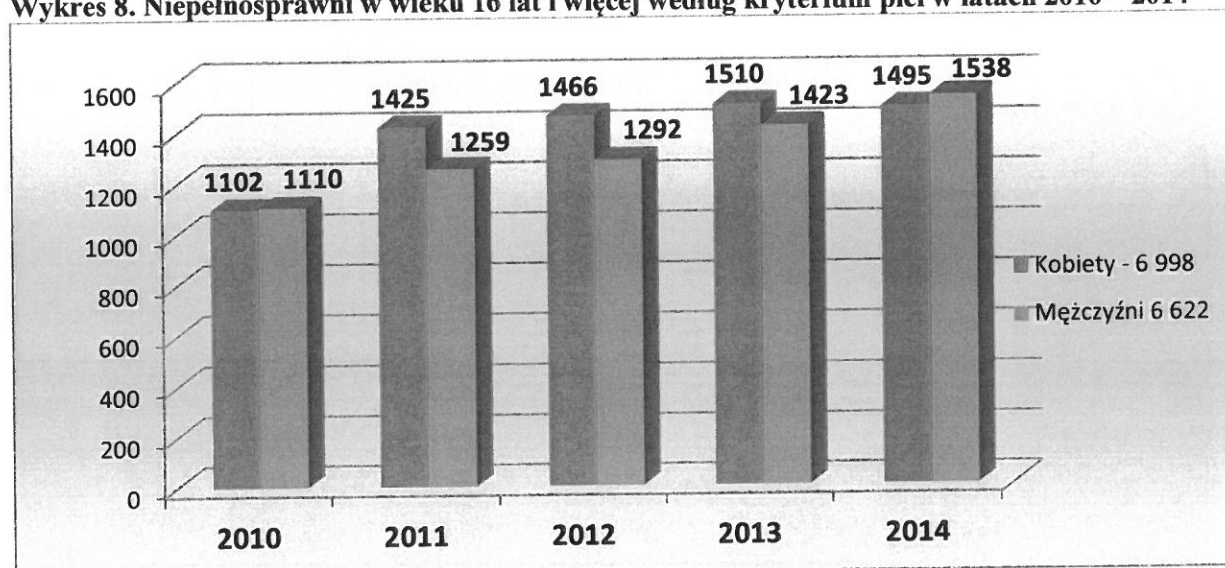
Wykres 7. Suma orzeczeń wydanych w latach 2010 – 2014 z podziałem na wiek

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle

Pomimo ciągłej tendencji wzrostowej przyznawanych orzeczeń, nie można jednoznacznie stwierdzić, czy w okresie od 2010 r. do 2014 r. taka sama tendencja występowała wśród kobiet czy mężczyzn. Jednak po zsumowaniu wszystkich wydanych orzeczeń z powyższego okresu można stwierdzić, że jednak więcej orzeczeń wydano kobietom (kobiety: 6998 orzeczeń, mężczyźni: 6622 orzeczeń).

Wykres 8. Niepełnosprawni w wieku 16 lat i więcej według kryterium płci w latach 2010 – 2014

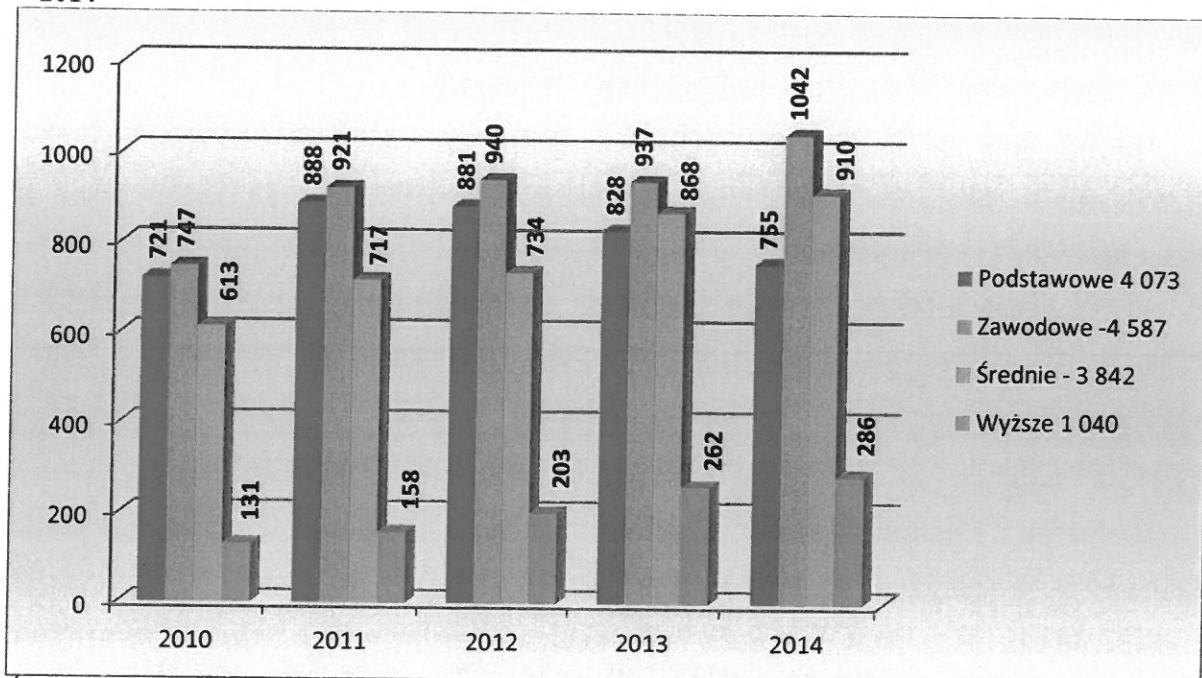
Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych należy zaznaczyć, iż na przełomie lat 2010-2014 równie wyraźnie ukształtował się wzrost przyznawania orzeczeń prawie, że na każdym poziomie wykształcenia (z zastrzeżeniem wykształcenia podstawowego: w latach 2010–2011 wzrost, a od 2012 r. spadek). Najwięcej jednak orzeczeń

wydano niepełnosprawnym z wykształceniem zawodowym, a w następnej kolejności: podstawowym, średnim i wyższym (patrz wykres nr 9).

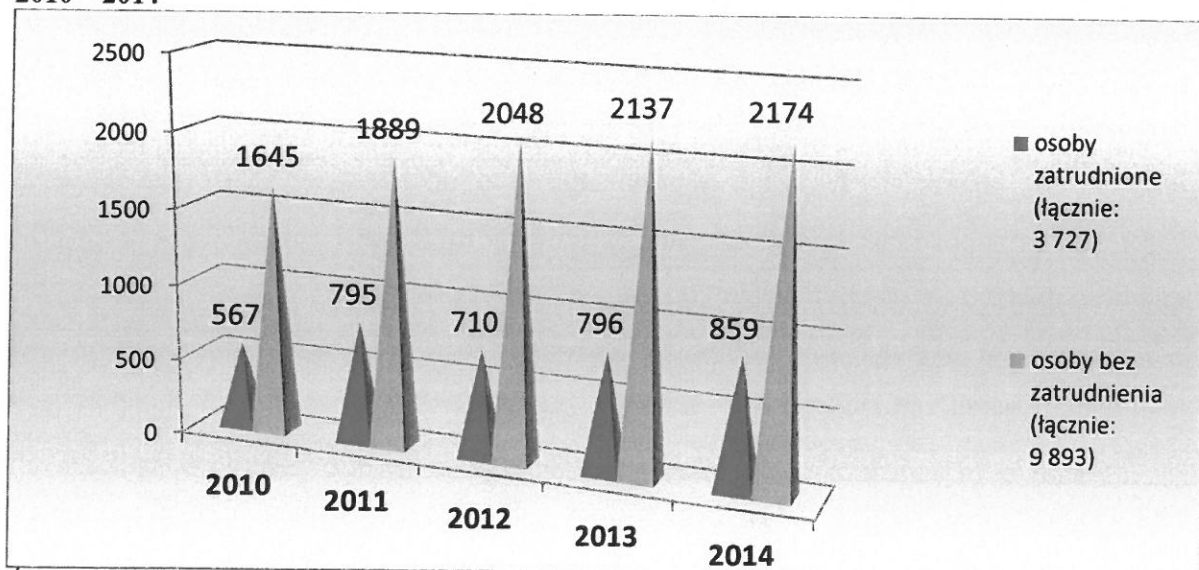
Mając na względzie aktywność zawodową tychże osób należy podkreślić, że w powyższym okresie następował stopniowy wzrost przyznawania orzeczeń zarówno osobom zatrudnionych, jak i pozostających bez pracy. Jednak osoby bezrobotne miały tutaj dość znaczną przewagę w otrzymywaniu orzeczeń o niepełnosprawności (patrz wykres nr 10).

Wykres 9. Niepełnosprawni w wieku 16 lat i więcej według poziomu wykształcenia w latach 2010 – 2014

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle

Wykres 10. Niepełnosprawni w wieku 16 lat i więcej według kryterium zatrudnienia w latach 2010 – 2014

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle

3. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jasle w latach 2010–2013 (I półrocze)

Cechy społeczno-demograficzne, do których należą: płeć, wiek, poziom wykształcenia czy niepełnosprawność mają istotny wpływ na pozycję jednostki na rynku pracy. Stanowią swego rodzaju wyróżnik poszczególnych grup w całej zbiorowości bezrobotnych i poszukujących pracy, z których każda posiada swoją własną specyfikę. Ewidencjonowanie osób zarejestrowanych w urzędach pracy według cech demograficznych pozwala na uporządkowanie wiedzy na temat czynników determinujących sytuację tych osób na rynku pracy i wyznaczenie głównych problemów, które ich dotyczą.

Jedną z grup społecznych dotkniętych w sposób szczególny problemem zagrożenia wykluczeniem społecznym oraz trudnościami w funkcjonowaniu na rynku pracy są w Polsce osoby niepełnosprawne.

Osoby niepełnosprawne cechują relatywnie niskie wskaźniki aktywności zawodowej i zatrudnienia. Głównym i często jedynym źródłem utrzymania dla większości z nich są różnego rodzaju renty, zasiłki i świadczenia społeczne.

Grupa ta boryka się z poważnymi problemami natury ekonomicznej i społecznej.

Odwołując się do danych Głównego Urzędu Statystycznego należy wskazać, iż wskaźnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w I kwartale 2014 roku wyniósł 16,3%, o ponad 40 p.p. mniej niż w przypadku ogółu ludności. Jeżeli chodzi o wskaźnik zatrudnienia to, jedynie 13,5% wszystkich osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym pracuje zarobkowo, co daje wartość o blisko 40 p.p. mniejszą niż w przypadku ogółu Polaków. Z kolei stopa bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych stanowiła 17,4%, a więc o 6,8 p.p. więcej niż dla wszystkich Polaków.

Jak wynika z powyższych statystyk, osoby niepełnosprawne w Polsce mają duże trudności w znalezieniu zatrudnienia. Pojawia się więc pytanie co zrobić, aby sytuacja tej grupy osób zmieniła się na lepsze. W dużej mierze zależy to od zaangażowania pracodawców. Właściciele firm powinni wyzbyć się stereotypowego myślenia i spojrzeć na zatrudnienie niepełnosprawnych z punktu widzenia korzyści, jakie mogą osiągnąć.

Dlatego tak ważna jest promocja zarówno na szczeblu ogólnopolskim jak i lokalnym, procesu zatrudniania osób niepełnosprawnych. Wspomaganie zatrudnienia osób niepełnosprawnych niejednokrotnie polega na zdiagnozowaniu ich umiejętności społecznych, przez moderowanie spotkań z pracodawcą, po utrzymywanie stałego kontaktu z osobą niepełnosprawną już po rozpoczęciu przez nią pracy. Pracodawca zatrudniający taką osobę

korzysta z wielu ulg i uprawnień. Ma to na celu zapobieganie ich wykluczeniu społecznemu, poprzez ułatwienie takim osobom dostępu do pracy.

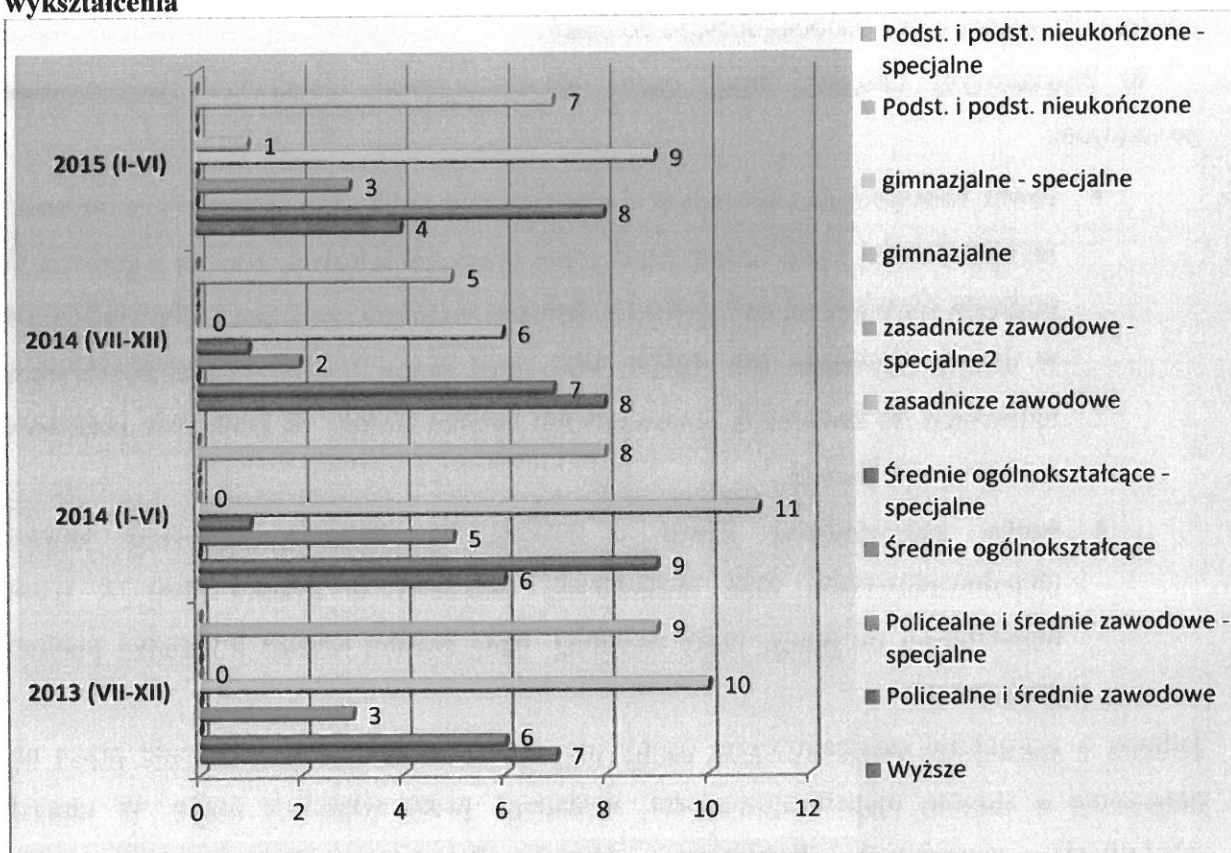
W Powiatowym Urzędzie Pracy osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana ze statusem:

- **osoby bezrobotnej** - posiadającej aktualny orzeczony stopień niepełnosprawności, niezatrudnionej i nie wykonującej innej pracy zarobkowej, zdolnej i gotowej do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, nieposiadającej uprawnień do świadczeń rentowych lub zasiłku stałego na podstawie przepisów o pomocy społecznej,
- **osoby poszukującej pracy** - posiadającej aktualny orzeczony stopień niepełnosprawności oraz posiadającej przychód w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej bądź zasiłku stałego z ośrodka pomocy społecznej.

Jednym z warunków zarejestrowania osoby niepełnosprawnej jest przedłożenie przez nią orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, wydanego przez właściwy organ. W ramach rehabilitacji zawodowej Powiatowy Urząd Pracy udziela pomocy m.in. w następującym zakresie: pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkoleń, stażu, prac interwencyjnych, jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej, zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.

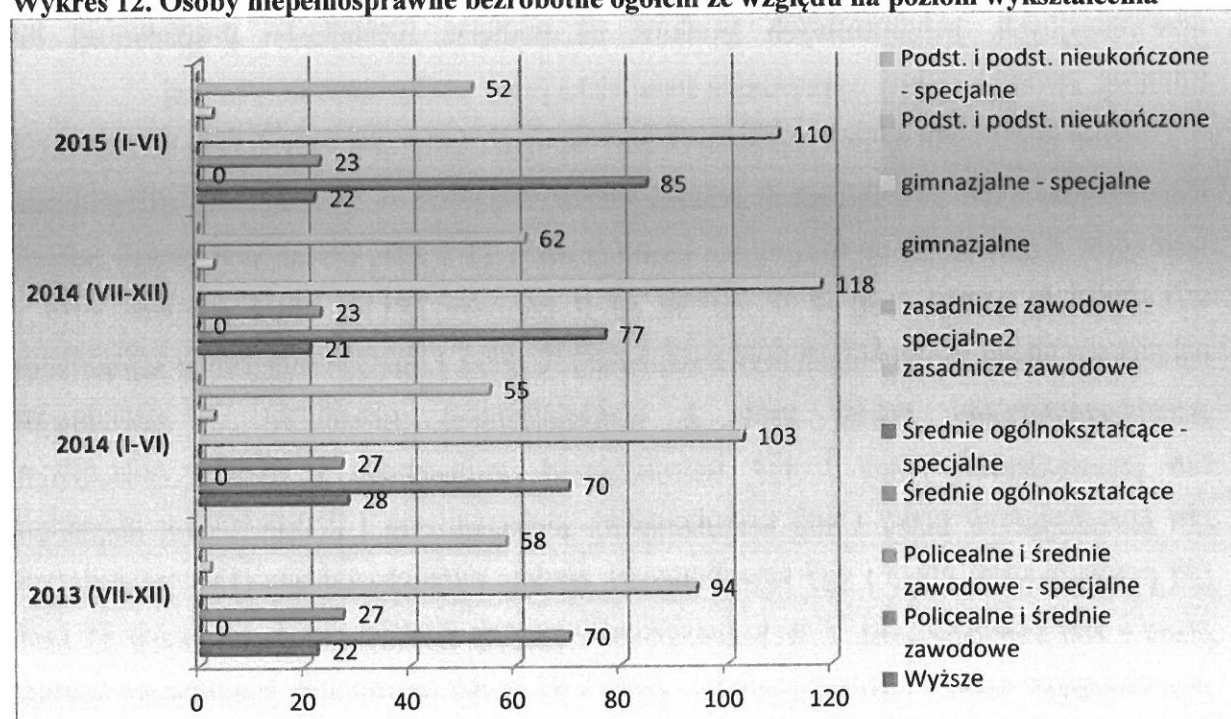
Wśród grona osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych oraz bezrobotnych niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, zdecydowaną większość stanowią osoby bezrobotne (patrz wykres 11 i 12). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia tychże osób to w okresie od II półrocza 2013 r. do I półrocza 2015 r. największy udział bezrobotnych oraz poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu zaewidencjonowano wśród osób z wykształceniem zasadniczo – zawodowym (36 poszukujących pracy i 425 bezrobotnych), policealnym i średnio zawodowym (30 poszukujących pracy i 302 bezrobotnych), podstawowym i podstawowym niepełnym (29 poszukujących pracy i 227 bezrobotnych), średnie ogólnokształcące (13 poszukujących pracy i 100 bezrobotnych). Z wykształceniem wyższym zostało zarejestrowanych 25 osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy i 93 osoby bezrobotne. Najmniejsza wartość liczbowa zaliczona została do kategorii osób z wykształceniem gimnazjalnym (0 poszukujących pracy i 11 bezrobotnych). Należy zaznaczyć, że ta tendencja z niewielkimi odstępstwami jest zbliżona do tej występującej w latach 2010–2012.

Wykres 11. Osoby niepełnosprawne bezrobotne poszukujące pracy ze względu na poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jasle

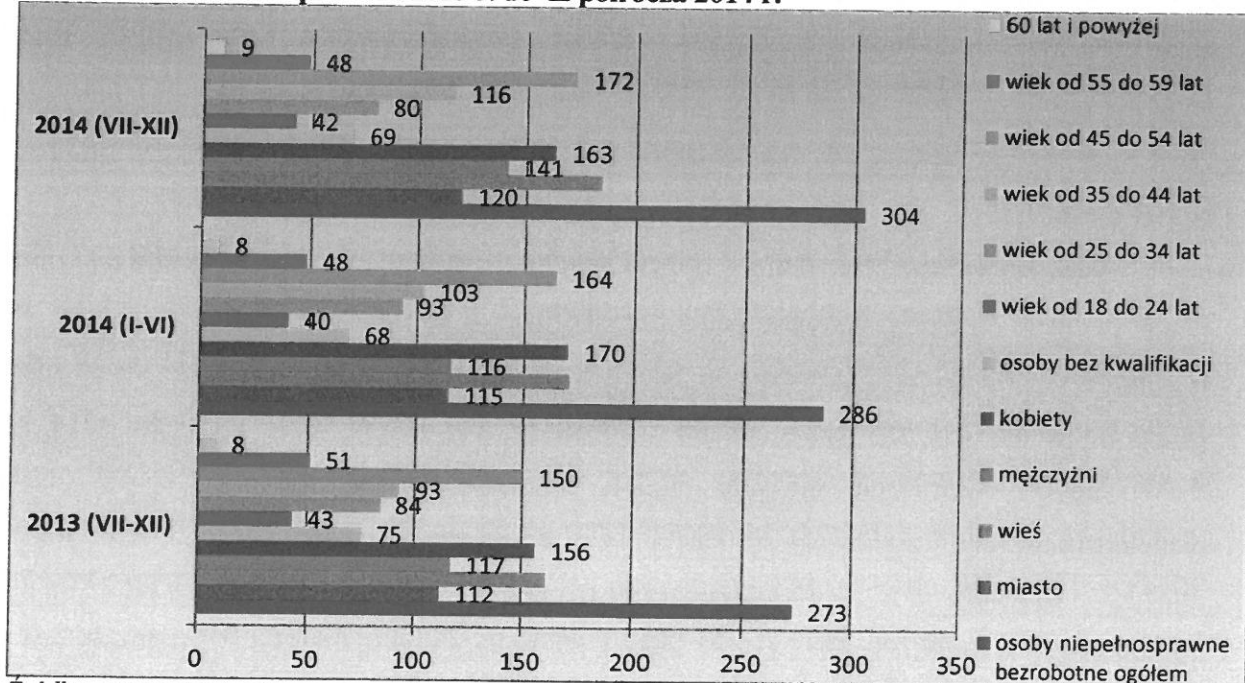
Wykres 12. Osoby niepełnosprawne bezrobotne ogółem ze względu na poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jasle

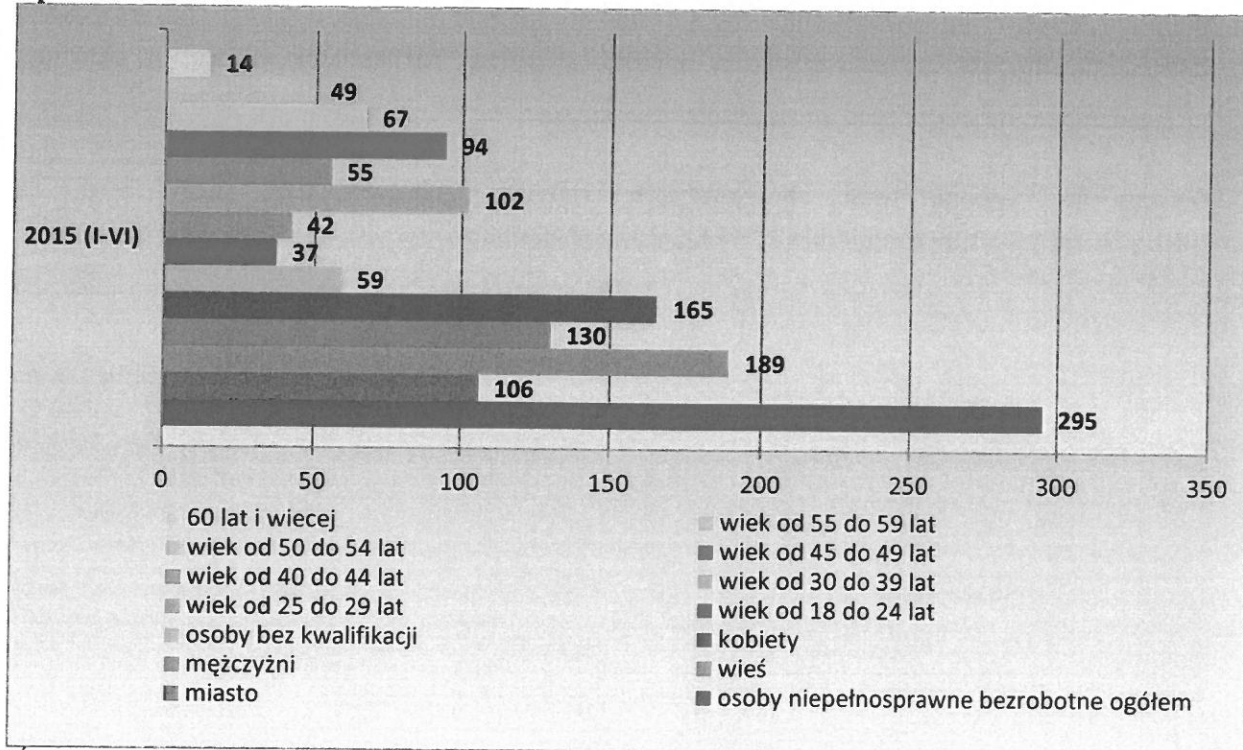
Kolejnym ważnym aspektem jest miejsce zamieszkania, płeć, wiek oraz kwalifikacje osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Jaśle, co prezentują wykresy nr 13 i 14.

Wykres 13. Ogólna liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za okres od II półrocza 2013 r. do II półrocza 2014 r.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle

Wykres 14. Ogólna liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za I półrocze 2015 r.

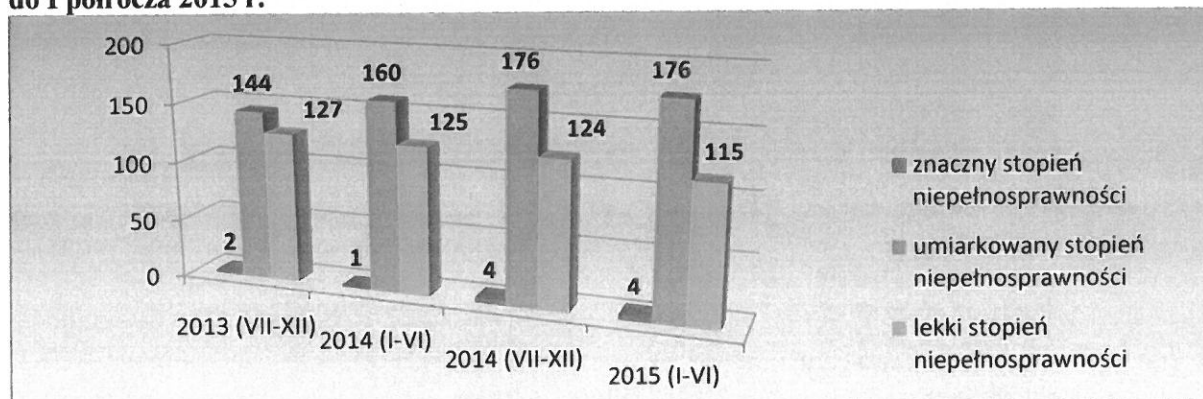
Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle

Z przedstawionej powyżej wykresów nr 13 i 14 wynika, iż w okresie od II półrocza 2013 r. do I półrocza 2015 r. wśród osób niepełnosprawnych najczęściej bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jasle było na koniec II półrocza 2014 r. (304 osoby). Najmniej zaś w II półroczu 2013 r. (273 osoby). Powyższe dane wskazują, że na obszarach wiejskich zamieszkuje więcej bezrobotnych osób niepełnosprawnych aniżeli w mieście. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych przeważała liczba kobiet i największą wartość stanowiła w I półroczu 2014 r., tj. 170 kobiet, a największą liczbę mężczyzn odnotowano w II półroczu 2014 r., tj. 141 mężczyzn.

Wiek jest jedną z cech, która w dużym stopniu determinuje pozycję jednostki na rynku pracy. Z analiz struktury demograficznej bezrobotnych osób niepełnosprawnych wynika, że w najgorszej sytuacji nadal znajdują się osoby w przedziałach wiekowych od 45 do 54 roku życia, ponieważ ich największy udział wynosił aż 172 osoby w II półroczu 2014 r., a w innych kwartałach niewiele mniej. Pozostałe grupy wiekowe wśród osób niepełnosprawnych kształtowały się następująco: od 35 do 44 lat (najwięcej w II półroczu 2014 r. – 116 osób), od 25 do 34 lat (najwięcej w I półroczu 2014 r. – 93 osoby), od 55 do 59 lat (najwięcej w I półroczu 2013 r. – 51 osób), od 18 do 24 lat (najwięcej w I półroczu 2013 r. – 43 osoby), powyżej 60 roku życia (najwięcej w II półroczu 2014 r. – 9 osób).

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Jasle zawartych na wykresie nr 15 wynika, że największą grupę bezrobotnych osób niepełnosprawnych stanowiły osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (najwięcej zarejestrowanych w I i II półroczu 2014 r. – 176 osoby), na drugim miejscu osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, a najmniej zarejestrowano bezrobotnych ze stopniem znacznym.

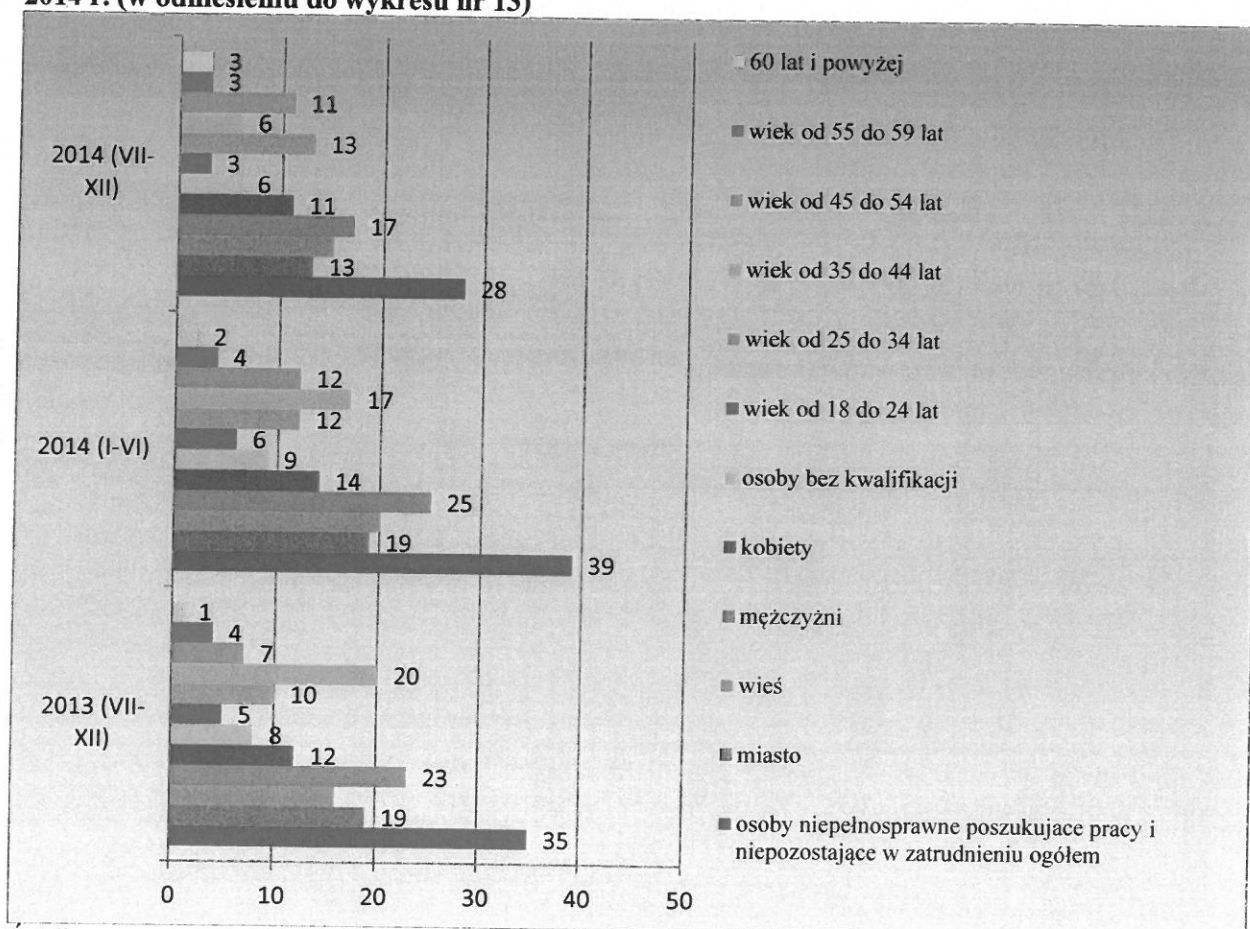
Wykres 15. Ogólna liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych w PUP w Jasle według posiadanego stopnia niepełnosprawności w okresie od II półrocza 2013 r. do I półrocza 2015 r.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jasle

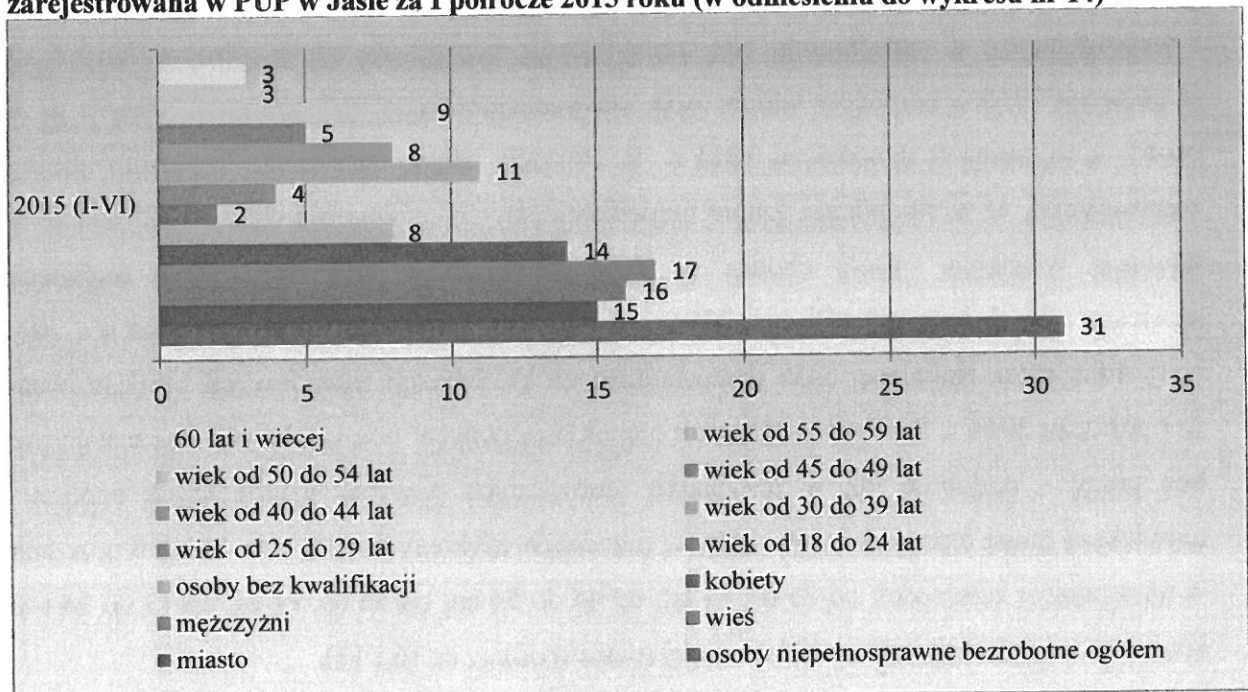
Jak to zostało już wcześniej wspomniane, dużo mniej liczną grupę osób zarejestrowanych w PUP w Jaśle stanowią niepełnosprawni poszukujący pracy i niepozostający w zatrudnieniu. Nie mniej jednak, począwszy od II półrocza 2013 r. do II półrocza 2015 r. najwięcej takich osób zaewidencjonowano w I półroczu 2014 r., tj. 39 osoby, a najmniej w II półroczu 2014 r., tj. 28 osób. Mając na uwadze kryterium miejsca zamieszkania, to w omawianej grupie niepełnosprawnych przeważają osoby zamieszkałe na terenach wiejskich. Jeżeli chodzi o płeć to dominują tutaj mężczyźni (najwięcej zarejestrowanych było w I półroczu 2014 r., tj. 25 osób, a kobiet w I półroczu 2014 r. i 2015 r., tj. 14 kobiet). Najwięcej osób nieposiadających kwalifikacji zawodowych zarejestrowano w I półroczu 2014 r. Spośród grona osób niepełnosprawnych poszukujących i pozostających bez pracy – podobnie jak w przypadku omówionych powyżej bezrobotnych ogółem - największą grupę reprezentowały osoby w przedziale wiekowych od 35 do 44 lat, a pozostałe w następującej kolejności: od 25 do 34 lat, od 45 do 54 lat, od 55 do 59 lat, od 18 do 24 i na koniec przedział wiekowy od 60 lat więcej (patrz wykresy nr 16 i 17).

Wykres 16. Ogólna liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za okres od II półrocza 2013 r. do II półrocza 2014 r. (w odniesieniu do wykresu nr 13)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle

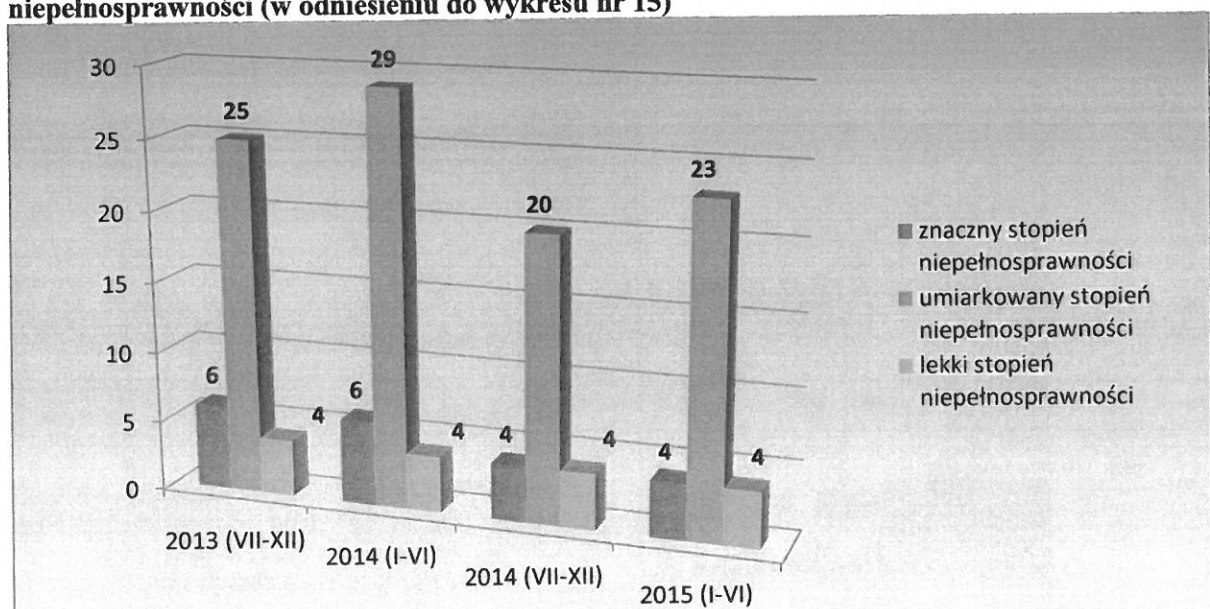
Wykres 17. Ogólna liczba niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostający w zatrudnieniu według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za I półrocze 2015 roku (w odniesieniu do wykresu nr 14)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle

Ponadto należy podkreślić, że we wszystkich analizowanych okresach, największy udział osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu stanowiły osoby z orzeczoną umiarkowaną stopniem niepełnosprawności, a następnie osoby ze stopniem znacznym i lekkim (patrz wykres 18).

Wykres 18. Ogólna liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu zarejestrowanych w PUP w Jaśle według posiadanego stopnia niepełnosprawności (w odniesieniu do wykresu nr 15)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle

Po przeanalizowaniu powyższych danych nasuwa się wniosek, że niezwykle istotne są działania na rzecz promowania wśród potencjalnych pracodawców korzyści wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych. Należy zatem poczynić wszelkie kroki w kierunku jak najszybszego uświadamiania przyszłym pracodawcom, że zatrudnianie osób niepełnosprawnych nie musi być skomplikowane, zapoznanie ich z obowiązującymi przepisami dotyczącymi zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz wykazanie opłacalności zatrudniania osób niepełnosprawnych ich identyfikacji, rekrutacji oraz obowiązków z tym związanych.

Jedną z najważniejszych korzyści dla pracodawcy zatrudniającego osoby niepełnosprawne jest możliwość zwolnienia z obowiązkowych wpłat na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Ponieważ pracodawca zatrudniający co najmniej 25 osób w przeliczeniu na pełny wymiar godzin, który nie osiąga wskaźnika zatrudnienia na poziomie 6%, jest zobowiązany do dokonywania miesięcznych wpłat do PFRON. Co miesiąc musi przekazać kwotę równą iloczynowi liczby pracowników niepełnosprawnych „brakujących” do osiągnięcia wymaganego wskaźnika i 40,65% przeciętnego wynagrodzenia. Poza tym pracodawca, który zatrudni osobę niepełnosprawną zarejestrowaną w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna albo poszukująca pracy przez co najmniej 36 miesięcy, może starać się o uzyskanie ze środków PFRON zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy. Pracodawca zatrudniający osoby niepełnosprawne może również organizować dla nich szkolenie, a poniesione koszty mogą być refundowane ze środków PFRON. Maksymalna kwota refundacji może wynieść 80% kosztu organizacji szkolenia, jednak nie więcej niż wartość dwukrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej na osobę. W 2013 roku nie mogła przekroczyć 7 300 złotych. Refundacją mogą zostać objęte np. wynagrodzenia dla osób prowadzących szkolenie, koszty podróży prowadzących i uczestników, wynagrodzenie dla tłumacza języka migowego lub lektora, czy koszty materiałów szkoleniowych. Możliwe jest również ubieganie się o dofinansowanie do wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej z funduszu PFRON.

Pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne, poza czysto ekonomicznymi korzyściami, mogą liczyć na znacznie więcej. Wsparcie niepełnosprawnych pomaga w budowaniu pozytywnego wizerunku pracodawcy. Firmy, w których pracują osoby niepełnosprawne są odbierane jako bardziej troskliwe i oferujące stabilniejsze zatrudnienie. Wizerunek firmy odpowiedzialnej społecznie, czyli takiej która dba o społeczne interesy przekłada się również na pozytywne postrzeganie firmy przez pracowników. Wpływa na ich

większą lojalność i zaangażowanie. Zatrudnienie osób zdrowych i niepełnosprawnych ma wpływ na poczucie większej odpowiedzialności i sprawiedliwości społecznej. Co więcej klienci takiej firmy są bardziej lojalni i z większą chęcią kupują jej produkty czy usługi.

4. Pomoc dla osób niepełnosprawnych na szczeblu gminnym

Na szczeblu gminnym zadania z zakresu pomocy społecznej, a także świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym wykonują ośrodki pomocy społecznej. Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonuje 10 ośrodków pomocy społecznej, do których należą: MOPS w Jaśle, GOPS w Jaśle, GOPS w Dębowcu, GOPS w Kołaczycach, GOPS w Brzyskach, GOPS w Tarnowcu, GOPS w Skołyszynie, GOPS w Osieku Jasielskim, GOPS w Nowym Żmigrodzie, GOPS w Krempnej.

Ich zadania koncentrują się nie tylko na przyznawaniu zasiłków rodzinnych i wypłacaniu świadczeń dla osób bez orzeczenia, ale także niektóre zasiłki czy świadczenia są kierowane do niepełnosprawnych, którzy za podstawę ubiegania się muszą mieć ważne orzeczenie o niepełnosprawności ze względu na stan zdrowia.

Udzielanie pomocy dla osób niepełnosprawnych i ich prawnych opiekunów realizowane przez powyższe instytucje polega między innymi na wypłacaniu następujących świadczeń i zasiłków:

- a) świadczeń i zasiłków pielęgnacyjnych** z tytułu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną,
- b) zasiłków stałych** z tytułu niepełnosprawności,
- c) specjalnych zasiłków opiekuńczych** względem osób niepełnosprawnych,
- d) dodatków do zasiłku** uwzględniające osobę niepełnosprawną, tj.:
 - dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji niepełnosprawnego dziecka,
 - dodatek z tytułu samotnego wychowywania niepełnosprawnego dziecka,
 - dodatek z tytułu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego.

Szczegółowe dane zbiorcze w zakresie wypłacania powyższych świadczeń i zasiłków za okres od II półrocza 2013 r. do I półrocza 2015 r. prezentują poniższe tabele nr 7 i 8.

Tabela 7. Rodzaje świadczeń stanowiących dodatki do zasiłku rodzinnego, uwzględniające osobę niepełnosprawną, wypłacone przez gminy w poszczególnych okresach oraz specjalne zasiłki opiekuńcze

Rodzaj świadczenia/ półrocze	Ośrodek Pomocy Społecznej										RAZEM
	GOPS JASŁO	MOPS JASŁO	GOPS KOŁACZYCE	GOPS KREMPA	GOPS NOWY ŻMIRGÓD	GOPS OSIĘK JASIELSKI	GOPS SKOŁYSZYN	GOPS TARNOWIEC	GOPS DĘBOWIEC	GOPS BRZYSKA	
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji niepełnosprawnego dziecka	II półrocze 2013	837	1439	696	243	577	187	109	74	376	405
	2014	1630	2874	1572	344	1083	393	93	68	822	729
	I półrocze 2015	803	1391	690	96	472	146	78	64	402	315
Dodatek z tytułu samotnego wychowania dziecka niepełnosprawnego	II półrocze 2013	6	50	24	24	12	0	1	3	18	33
	2014	6	112	36	36	18	0	2	3	24	69
	I półrocze 2015	6	60	24	12	6	0	2	3	24	61
Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	II półrocze 2013	2	12	42	0	6	12	2	1	1	0
	2014	2	26	84	0	12	26	2	1	0	0
	I półrocze 2015	2	18	36	0	6	13	3	1	0	0
Specjalne zasiłki opiekuńcze	II półrocze 2013	16	33	60	8	13	25	12	5	17	4
	2014	74	80	156	36	26	67	18	10	67	75
	I półrocze 2015	58	130	144	59	49	88	29	14	133	118
											773
											180
											583
											773

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane dostarczone przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu jasielskiego

Tabela 8. Rodzaje świadczeń stanowiących dodatki do zasiłku rodzinnego, uwzględniające osobę niepełnosprawną, wypłacone przez gminy w poszczególnych okresach oraz specjalne zasiłki opiekuńcze

Rodzaj Świadczenia/ półrocze		Ośrodek Pomocy Społecznej											
GOPS JASŁO	MOPS JASŁO	GOPS KOŁACZYCE	GOPS KREMNA	GOPS NOWY ZMIRGÓD	GOPS OSIEK JASIELSKI	GOPS SKOŁYSZYN	GOPS TARNOWIEC	GOPS DĘBOWIEC	GOPS BRZYSKA	RAZEM			
Ilość świadczeń i zasiłków pielęgnacyjnych wypłaconych przez gminę z tytułu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną	II półrocze 2013	3328	8143	2238	979	2295	914	375	323	2102	1202	21 899	
	2014	6729	16465	4176	1283	4981	1881	400	337	4422	2048	42 722	
	I półrocze 2015	3414	8109	1998	418	2760	931	387	333	2232	1052	21 634	
Ilość zasiłków stałych wypłaconych przez ośrodek osobom z tytułu niepełnosprawności	II półrocze 2013	561	1305	409	137	23	302	252	34	57	24	3 080	
	2014	1154	2702	826	417	29	331	594	37	68	36	6 158	
	I półrocze 2015	575	1291	435	151	25	145	355	34	56	37	3 067	
Ilość zasiłków okresowych wypłaconych przez ośrodek osobom z tytułu niepełnosprawności	II półrocze 2013	315	1263	238	51	4	58	111	4	7	3	2 051	
	2014	626	2206	391	90	9	112	239	7	26	1	3 706	
	I półrocze 2015	295	1014	182	18	5	38	148	6	22	0	1 728	
Ilość zasiłków celowych wypłaconych przez ośrodek osobom z tytułu niepełnosprawności	II półrocze 2013	214	977	90	15	15	14	85	13	8	0	1 431	
	2014	418	1736	173	40	24	29	191	23	13	0	2 647	
	I półrocze 2015	209	689	71	21	17	13	104	8	10	0	1 142	
Ilość zasiłków specjalnych celowych wypłaconych przez ośrodek osobom z tytułu niepełnosprawności	II półrocze 2013	30	33	60	0	15	56	52	3	7	0	256	
	2014	45	80	156	2	17	55	139	4	2	0	500	
	I półrocze 2015	27	130	144	0	11	22	56	0	3	0	393	
Liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych dla rodziców niepełnosprawnych dzieci oraz świadczeń opiekuńczych i specjalnych świadczeń opiekuńczych dla osób dorosłych niepełnosprawnych	II półrocze 2013	522	0	0	114	386	25	53	2	0	0	1 102	
	2014	1052	1005	540	162	1197	67	109	2	648	0	4 782	
	I półrocze 2015	525	279	168	44	910	88	110	2	177	0	2 303	

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane dostarczone przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu jasielskiego

III. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w Powiecie Jasielskim

Jednym ze strategicznych obszarów działań wykonywanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jasle są zadania określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych - **rehabilitacja osób niepełnosprawnych** oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Celem **rehabilitacji zawodowej** jest ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Zgodnie z powyższą ustawą do osiągnięcia ww. celów, niezbędne jest:

- 1) dokonanie oceny zdolności do pracy, w szczególności poprzez:
 - a) przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonywania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności;
 - b) ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań;
- 2) prowadzenie poradnictwa zawodowego uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia;
- 3) przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia;
- 4) dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie;
- 5) określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy, a w razie potrzeby - przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego itp.

Natomiast głównym celem **rehabilitacji społecznej** jest umożliwianie osobom niepełnosprawnym aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim poprzez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;

- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Wielkość środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) na realizację przez powiat jasielski zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w 2013 r. została ustalona w kwocie ogółem **1 541 845 zł** a w 2014 roku na kwotę **1 592 953 zł**, w tym :

- 1) na rehabilitację zawodową realizowaną przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle, która obejmowała zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu, przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy w 2013 roku przyznano **177 743 zł** a w 2014 roku **215 602 zł**,

natomiast,

- 2) na rehabilitację społeczną realizowaną przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle, obejmującą w obszarach swojego działania dofinansowanie do:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) kosztów działalności warsztatu terapii zajęciowej,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
 - d) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - e) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

W 2013 roku przyznano łącznie kwotę **1 364 102 zł** a w 2014 roku **1 377 351 zł**.

Zatem wydatki poniesione na realizację ww. zadań wyniosły ogółem:

➤ w 2013 roku - **1 541 835,70 zł** (co stanowiło **99,99 %**), w tym:

- a) rehabilitacja zawodowa - **177 742,77 zł**,
- b) rehabilitacja społeczna - **1 364 092,93 zł**.

Środki, które nie zostały wykorzystane w 2013 roku to kwota 9,30 zł.

➤ 2014 roku - **1 592 941,71 zł** (co stanowiło **99,99 %**), w tym:

- a) rehabilitacja zawodowa - **215 600,27 zł**,
- b) rehabilitacja społeczna - **1 377 341,44 zł**.

Środki, które nie zostały wykorzystane w 2014 roku to kwota 11,29 zł.

Do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej wykonywanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jasle zalicza się następujące działania:

1. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 926 t.j.), ze środków Funduszu może być dofinansowana likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Realizacja powyższych zadań ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

O powyższe dofinansowanie mogą ubiegać się:

- **na likwidację barier architektonicznych** – osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się;
- **na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych** – osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier funkcjonalnych wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Przepisy wyżej wymienionego rozporządzenia nie określają zakresu żadnej z barier. Jednak zgodnie z wyjaśnieniami Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych można przyjąć, iż:

- **bariery architektoniczne** to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym;

- **bariery techniczne** to przeszkody wynikające z braku zastosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie;
- **bariery w komunikowaniu się** to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

W 2013 roku o dofinansowanie do likwidacji barier funkcjonalnych ubiegało się łącznie **177 Wnioskodawców**, tj.:

- 1) dorosłe osoby niepełnosprawne - 119 wniosków,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 58 wniosków.

Złożone wnioski zostały rozpatrzone w następujący sposób:

1) 66 wniosków rozpatrzono pozytywnie, w tym:

- a) dorosłe osoby niepełnosprawne - 54 wnioski,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 12 wniosków,

w tym 4 dorosłe osoby niepełnosprawne złożyły rezygnację z przyznanego dofinansowania, 1 osoba niepełnosprawna nie przedstawiła kosztorysu, 1 rodzic zrezygnował z dofinansowania dla niepełnosprawnego dziecka;

2) 111 wniosków rozpatrzono negatywnie, w tym:

- a) osoby dorosłe niepełnosprawne - 65 wniosków,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 46 wniosków,

3) zawarto 60 umów, w tym:

- a) osoby dorosłe niepełnosprawne - 49 umów,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 11 umów,

4) zrealizowano 57 umów, w tym:

- a) osoby dorosłe niepełnosprawne - 46 umów,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 11 umów,

natomiast 3 umowy zawarte z dorosłymi osobami niepełnosprawnymi zostały rozwiązane

5) wypłacono 57 dofinansowań na łączną kwotę 187 138 zł, z tego:

- a) bariery architektoniczne: 35 dofinansowań w kwocie 144 870 zł;
- b) bariery w komunikowaniu się: 12 dofinansowań w kwocie 17 968 zł;
- c) bariery techniczne: 10 dofinansowań w kwocie 24 300 zł

w tym:

- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej: 11 dofinansowań w kwocie 20 718 zł;
- dla mieszkańców wsi: 37 dofinansowań w kwocie 124 249 zł;
- dla kobiet: 33 dofinansowań w kwocie 103 755 zł.

Wysokość środków finansowych na realizację powyższego zadania w 2013 roku wynosił **187 139,00 zł**. Ogółem na realizację zadań z zakresu likwidacji barier funkcjonalnych w 2013 roku przeznaczono kwotę **187 138,19 zł**, w tym na:

- 1) dorosłe osoby niepełnosprawne - **166 419,74 zł**,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - **20 718,45 zł**.

Likwidacja barier funkcjonalnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej obejmowała następujący zakres:

- zakup leżaka wannowego,
- wyrównanie i utwardzenie powierzchni terenu w pobliżu dojścia do budynku mieszkalnego,
- wykonanie posadzki antypoślizgowej w korytarzu i na schodach wejściowych do budynku mieszkalnego,
- likwidacja różnicowania poziomu podłogi i wykonanie posadzki antypoślizgowej w pokoju Wnioskodawcy,
- zakup sprzętu komputerowego.

Natomiast dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych dla dorosłych osób niepełnosprawnych dotyczyło głównie:

- przystosowanie łazienek dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- wykonanie posadzek antypoślizgowych w ciągach komunikacyjnych,
- poszerzenie drzwi wewnętrznych,
- wykonanie i montaż poręczy,
- zakup schodołazu,
- likwidacja progów, wyrównanie poziomów,
- zakup i montaż pieca centralnego ogrzewania,
- zakup podnośnika transportowo-kąpielowego,
- zakup i montaż siedziska wannowego,
- wyrównanie i utwardzenie powierzchni terenu w pobliżu dojścia do budynku,
- zakup sprzętu komputerowego,
- zakup radioodtwarzacza i telefonu z dużym przejrzystym wyświetlaczem,
- zakup pralki automatycznej,

- zakup i montaż urządzenia transportowego,
- zakup krzeselka toaletowego,
- zakup elektronicznej niani,
- zakup stolika przyłóżkowego,
- dostosowanie stolarki okiennej do samodzielnej obsługi przez osobę poruszającą się na wózku inwalidzkim w pokoju Wnioskodawcy,
- zakup i montaż bramy wjazdowej automatycznie sterowanej.

W 2014 roku o dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych ubiegało się **181 Wnioskodawców**, tj.:

- 3) dorosłe osoby niepełnosprawne - 125 wniosków,
- 4) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 56 wniosków.

Złożone wnioski zostały rozpatrzone w następujący sposób:

1) 64 wniosków rozpatrzono pozytywnie, w tym:

- a) dorosłe osoby niepełnosprawne - 42 wnioski,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 22 wnioski,

z tego 4 dorosłe osoby niepełnosprawne zrezygnowały z przyznanego dofinansowania, 2 osoby nie przedstawiły kosztorysu, 1 rodzic zrezygnował z dofinansowania dla niepełnosprawnego dziecka;

2) 117 wniosków rozpatrzono negatywnie, w tym:

- a) dorosłe osoby niepełnosprawne - 83 wnioski,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 34 wnioski,

3) zawarto 57 umów, w tym:

- a) dorosłe osoby niepełnosprawne - 36 umów,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 21 umów,

4) zrealizowano 55 umów, w tym:

- a) dorosłe osoby niepełnosprawne - 34 umowy,
- b) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 21 umów,

natomiast 1 umowa z dorosłą osobą niepełnosprawną została rozwiązana i 1 wypowiedziana

5) wypłacono 55 dofinansowań na łączną kwotę 150 412 zł, z tego:

- a) bariery architektoniczne: 28 dofinansowań w kwocie 113 247 zł;
- b) bariery w komunikowaniu się: 23 dofinansowania w kwocie 35 621 zł;
- c) bariery techniczne: 4 dofinansowania w kwocie 1 544 zł

w tym:

- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej: 21 dofinansowania w kwocie 33 820 zł;
- dla mieszkańców wsi: 33 dofinansowania w kwocie 85 889 zł;
- dla kobiet: 28 dofinansowań w kwocie 81 781 zł.

Wysokość środków finansowych na realizację zadania z zakresu likwidacji barier funkcjonalnych w 2014 roku wynosiła **150 412 zł**. Ogółem na realizację ww. zadania w 2014 roku przeznaczono łącznie kwotę **150 411,50 zł**, w tym na:

- 1) dorosłe osoby niepełnosprawne - **116 590,84 zł**,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - **33 820,66 zł**.

Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w omawianym okresie polegało na **zakupie sprzętu komputerowego**, natomiast dofinansowanie do likwidacji barier funkcjonalnych dla dorosłych osób niepełnosprawnych dotyczyło m.in. następujących inwestycji:

- wyrównanie i utwardzenie powierzchni terenu w pobliżu dojścia do budynku mieszkalnego,
- przystosowanie łazienek dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- wykonanie posadzek antypoślizgowych w ciągach komunikacyjnych,
- poszerzenie drzwi wewnętrznych,
- wykonanie i montaż poręczy,
- zakup i montaż pieca centralnego ogrzewania,
- zakup krzesła toaletowego,
- poszerzenie schodów,
- zakup radioodtwarzacza,
- poszerzenie drzwi wejściowych,
- zakup podnośnika transportowego,
- zakup taboretu prysznicowego,
- zakup budzika wibracyjnego i elektronicznej niani,
- zakup ławki do wanny,
- zakup krzesła dźwigowego.

1. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, finansowych ze środków PFRON udzielane jest za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle dla wszystkich niepełnosprawnych osób zamieszkałych na terenie powiatu jasielskiego.

W okresie od II półrocza 2013 roku do I półrocza 2015 roku o dofinansowanie w ramach tego zadania mogły ubiegać się osoby niepełnosprawne, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.

Podstawowymi warunkami uzyskania dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane na podstawie odrębnych przepisów są:

- posiadanie odpowiedniego dokumentu - orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych bądź orzeczenie równoważne,
- spełnienie kryterium dochodowego,
- wypełnienie i złożenie stosownego wniosku,
- faktura zakupu,
- zlecenie z Narodowego Funduszu Zdrowia (z tym, że sprzęt rehabilitacyjny nie wymaga zlecenia; wymagane jest zawarcie umowy dofinansowania pomiędzy Starostą a Wnioskodawcą).

W rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie (Dz.U. 2013 poz. 1565) zawarte są limity finansowania każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia, dlatego procentowe wskaźniki dofinansowań ze środków PFRON odnoszą się wprost do tych limitów. Jest to niezwykle istotne w kontekście sposobu wnioskowania o dofinansowanie. O ile bowiem o sprzęt rehabilitacyjny wnioskujemy podpierając się zaświadczeniem lekarza prowadzącego, o tyle przy przedmiotach ortopedycznych i środkach pomocniczych podstawowym dokumentem jest wniosek o zaopatrzenie w dany przedmiot, potwierdzony w oddziale NFZ.

Sprzęt rehabilitacyjny są to wszelkiego rodzaju urządzenia służące do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych mających za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Przepisy prawa nie dookreślają na jaki sprzęt można udzielić

dofinansowania. Sprzęt powinien być wskazany przez lekarza specjalistę, i powinien służyć do rehabilitacji schorzeń wynikających z niepełnosprawności.

Dofinansowanie przyznawane jest na podstawie wniosku wraz z załącznikami:

- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności;
- zaświadczenia lekarza specjalisty wskazującego konieczność rehabilitacji na konkretnym sprzęcie rehabilitacyjnym

Zakup tego sprzętu dokonuje się po podpisaniu umowy, a dofinansowanie nie może przekroczyć 80 % jego wartości.

Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze są skatalogowane, a katalog jest załącznikiem do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie (Dz.U. 2013 poz. 1565). Przedmioty ortopedyczne określa się jako sprzęty niezbędne osobie niepełnosprawnej w przypadku trwałej niepełnosprawności, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego, np. protezy, wózki, kule itp. Z kolei środki pomocnicze to wszelkie środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź umożliwiają funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym, np. aparaty słuchowe, cewniki, pieluchomajtki itp.

Dofinansowanie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, finansowane są w części przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Ze środków PFRON istnieje możliwość dofinansowania do 150 % limitu NFZ powiększonego o wymagany udział własny osoby niepełnosprawnej. Dofinansowanie przyznawane jest na podstawie wniosku, wraz z następującymi załącznikami:

- orzeczenie o stopniu niepełnosprawności;
- zlecenie na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze zatwierdzone przez NFZ i wypełnione przez sprzedawcę, potwierdzone przez niego za zgodność z oryginałem;
- dokument finansowy na zakup przedmiotu na osobę niepełnosprawną lub na rodzica/opiekuna prawnego niepełnosprawnego dziecka.

W latach 2013-2014 wysokość dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego wynosiła 60% jego wartości dla dorosłych osób niepełnosprawnych oraz dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych odbywało się na następujących zasadach:

- a) do 100 % udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki jest wymagany;

- b) do 150 % sumy kwoty limitu, o którym mowa powyżej, wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit (Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych).

Wysokość środków przeznaczonych na realizację powyższego zadania w 2013 roku wynosiła **266 435,00 zł**, natomiast rzeczywiste wydatki poniesione to kwota **266 434, 23 zł**, w tym:

- 1) dorosłe osoby niepełnosprawne **-173 275,23 zł,**
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna **- 93 159,00 zł.**

Ogółem w 2013 roku zostało złożonych **1 125** wniosków, z czego udzielono dofinansowania **590** osobom niepełnosprawnym - ze względu na ograniczone środki finansowe. Z uwagi na niewystarczającą ilość środków finansowych - 535 osobom niepełnosprawnym nie udzielono dofinansowania.

W poniższych tabelach nr 9 i 10 przedstawiono rodzaj przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, jak również ilość świadczeń oraz wielkość przyznanego dofinansowania dla dorosłych niepełnosprawnych (patrz tabela nr 9), dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w 2013 roku (patrz tabela nr 10).

Tabela 9. Wykaz dofinansowań przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla dorosłych osób niepełnosprawnych w 2013 roku

Nazwa przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	Ilość osób korzystających z dofinansowania	Wysokość dofinansowania w złotych
Aparaty słuchowe	99	60 164,00
Pieluchomajtki, cewniki, worki do zbiórki moczu	303	42 666,64
Buty ortopedyczne	7	1 582,20
Materace p/odleżynowe	17	2 113,80
Wózki inwalidzkie	8	8 700,00
Indywidualne przedmioty pionizujące	1	900,00
Aparaty do bezdechu sennego	9	13 160,00
Protezy ortopedyczne	16	24 789,40
Balkoniki, podpórki, laski inwalidzkie	6	494,28
Protezy piersi	6	1 219,50
Rurka tracheotomijna	3	225,00
Szkła do okularów	3	109,80
Razem:	478	156 124,62

Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle za rok 2013

Tabela 10. Wykaz dofinansowań przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w 2013 roku

Nazwa przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	Ilość osób korzystających z dofinansowania	Wysokość dofinansowania w złotych
Aparaty słuchowe	2	7 280,00
Pieluchomajtki, cewniki, worki do zb. moczu	47	4 763,00
Buty ortopedyczne	4	1 786,50
Wózki inwalidzkie	6	16 200,00
Indywidualne przedmioty pionizujące	4	17 100,00
Protezy ortopedyczne, gorsety ortopedyczne	10	11 155,00
Fotelik ortopedyczny	2	2 100,00
Materace p/odleżynowe	1	395,00
Soczewki i szkła do okularów	1	28,50
Razem:	77	60 808,00

Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle za rok 2013

W 2013 roku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle wpłynęło **67 wniosków** o dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, w tym:

- 1) dorosłe osoby niepełnosprawne - 56 wniosków,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 11 wniosków.

W trakcie realizacji ww. zadania 12 osób zrezygnowało z ubiegania się o przyznanie dofinansowania, 18 wniosków zostało rozpatrzonych negatywnie (w tym 1 wniosek ze względu na przekraczającą kwotę dochodu, do wysokości której możliwe było przyznanie dofinansowania i 1 wniosek został rozpatrzony negatywnie ze względu na brak podstaw do przyznania dofinansowania, a pozostałe 16 wniosków nie uwzględniono pozytywnie ze względu na brak środków finansowych). Poza tym na podstawie złożonych rezygnacji rozwiązano 2 umowy.

W efekcie w 2013 roku w ramach dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny zrealizowano **35 umów**, w tym:

- 1) dorosłe osoby niepełnosprawne - 27 umów,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 8 umów.

Poniższe tabele prezentują rodzaj przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, jak również ilość świadczeń oraz wielkość przyznanego dofinansowania dla dorosłych niepełnosprawnych (patrz tabela nr 11), dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (patrz tabela nr 12) w 2013 roku.

Tabela 11. Wykaz dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla dorosłych osób niepełnosprawnych w 2013 roku

Nazwa sprzętu rehabilitacyjnego	Ilość sprzętu	Średnia wysokość dofinansowania na osobę w złotych
Rower rehabilitacyjny	14	647,45
Materac rehabilitacyjny	8	672,44
Łóżko rehabilitacyjne	2	700,00
Stepper	1	475,00
Bieżnia elektryczna	1	771,80
Rotor	1	60,00
Razem:	27	-----

Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle za rok 2013

Tabela 12. Wykaz dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w 2013 roku

Nazwa sprzętu rehabilitacyjnego	Ilość sprzętu	Średnia wysokość dofinansowania na osobę w złotych
Rower rehabilitacyjny	3	569,40
Rower trójkołowy	1	5 840,65
Walek rehabilitacyjny	1	270,00
Kamizelka oscylacyjna VibraVest	2	11 261,10
Łóżko rehabilitacyjne	1	2 280,00
Razem:	8	-----

Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle za rok 2013

Łączna kwota, która została przeznaczona na dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego w 2013 roku wyniosła **49 501,61 zł**.

Z kolei w 2014 roku wielkość środków finansowych na realizację dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w 2014 r. wynosiła **285 978 zł**, w tym:

- 1) osoby dorosłe niepełnosprawne - **161 882,16 zł**
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - **124 095,00 zł**

Łącznie w 2014 roku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle zostało złożonych **817 wniosków**, spośród których **324 osobom** niepełnosprawnym udzielono dofinansowania.

Z uwagi na niewystarczające środki finansowe przypadające na 2014 rok - **493 osobom** (niepełnosprawnym wnioskodawcom) nie udzielono dofinansowania.

Realizacja dofinansowań do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dla dorosłych osób niepełnosprawnych obejmowało następujący zakres:

- aparaty słuchowe;
- pieluchomajtki, cewniki, worki do zb. moczu;
- obuwie ortopedyczne;
- materace p/odleżynowe;
- wózki inwalidzkie;
- indywidualne przedmioty pionizujące;
- aparaty od leczenia bezdechu sennego;
- protezy ortopedyczne, protezy piersi;
- balkoniki, podpórki, kule;
- foteliki ortopedyczne;
- soczewki i szkła do okularów.

W przypadku dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego w 2014 roku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jasle złożono **73 wnioski**, w tym:

- 1) osoby dorosłe niepełnosprawne - 62
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 11

W trakcie realizacji powyższego zadania w 2014 roku: 9 osób zrezygnowało z przyznanego dofinansowania, 41 wniosków zostało rozpatrzonych negatywnie (1 wniosek ze względu na brak podstaw do przyznania dofinansowania, 31 wniosków ze względu na brak środków finansowych), na podstawie złożonych rezygnacji rozwiązano 4 umowy, a 5 osób zrezygnowało z dofinansowania jeszcze przed podpisaniem umowy.

W rezultacie w 2014 roku w ramach zadania polegającego na dofinansowaniu do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego zostały zrealizowane **32 umowy**, w tym:

- 1) dorosłe osoby niepełnosprawne - 28 umów;
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - 4 umowy.

Łącznie na sprzęt rehabilitacyjny w 2014 roku wydatkowano **28 012,70 zł**.

2. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dofinansowuje organizację sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Ze środków Funduszu mogą

ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej z terenu powiatu jasielskiego, jeżeli:

1. Prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku;
2. Udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania;
3. Udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem stosownej umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Wniosek o dofinansowanie w omawianym zakresie składa się w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle (niepełnosprawni mieszkańcy powiatu jasielskiego) w terminie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadania. Wysokość dofinansowania do powyższego zadania wynosi do 60% kosztów organizowanego przedsięwzięcia związanego z udziałem wyłącznie osób niepełnosprawnych oraz niezbędnych opiekunów. Nie może być jednak wyższa niż kwota wnioskowana przez podmiot ubiegający się o przyznanie dofinansowania.

W 2013 roku zadanie to nie było realizowane ze względu na ograniczone środki finansowe przekazane przez Fundusz.

Natomiast w 2014 roku wysokość środków finansowych na realizację **dofinansowań sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych** wynosiła **18 560,00 zł**. Łącznie złożono 6 wniosków, w tym: 1 wniosek został rozpatrzony negatywnie, zawarto 5 umów.

Przy realizacji powyższego zadania dofinansowaniem objęto **159 osób niepełnosprawnych**, w tym 30 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Łącznie wydatkowano kwotę w wysokości **18 558,63 zł**.

4. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Przez pojęcie turnusu rehabilitacyjnego rozumie się turnus, o którym mowa w art. 10, ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zatem zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Turnus rehabilitacyjny to aktywna rehabilitacja połączona z elementami wypoczynku, mająca na celu przede wszystkim ogólną poprawę sprawności, wyrabianie zaradności oraz pobudzanie i rozwijanie zainteresowań indywidualnych.

Turnusy rehabilitacyjne organizowane są przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wyłącznie na terenie kraju. Turnus w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej odbywa się w zorganizowanej grupie, liczącej nie mniej niż 20 uczestników i trwa nie krócej niż 14 dni. Do liczby tej dolicza się także uczestników nie korzystających z dofinansowania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Warunkiem uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym jest posiadanie ważnego orzeczenia, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość dofinansowania pobytu opiekuna osoby niepełnosprawnej.

Z takiego dofinansowania osoby mogą skorzystać tylko raz w roku kalendarzowym (pod uwagę bierze się datę rozpoczęcia turnusu).

Zgodnie z zasadami dofinansowania zawartymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (art. 10e.) o dofinansowanie może się ubiegać osoba, której dochód nie przekracza:

- **50% przeciętnego wynagrodzenia** (chodzi o przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale) w przeliczeniu na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- **65% przeciętnego wynagrodzenia** w przypadku osoby samotnej.

W latach 2013–2014 wysokość dofinansowania do powyższego zadania była uzależniona przede wszystkim od posiadanego stopnia niepełnosprawności i co kwartał wraz ze zmianą przeciętnego wynagrodzenia ulegała zmianie.

W 2013 roku wysokość dofinansowania wahała się w następujących granicach:

- stopień znaczny lub równorzędny - od 975 zł – 1 010 zł,
- stopień umiarkowany lub równorzędny - od 903 zł – 935 zł,
- stopień lekki lub równorzędny - od 831 zł – 860 zł,
- opiekunowie i uczestnicy ZPCh - od 650 zł – 673 zł.

W 2014 roku wysokość dofinansowania do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych wahała się w następujących granicach:

- stopień znaczny lub równorzędny - od 1 010 zł – 1 052 zł,
- stopień umiarkowany lub równorzędny - od 935 zł – 974 zł,
- stopień lekki lub równorzędny - od 860 zł – 896 zł,
- opiekunowie i uczestnicy ZPCh - od 673 zł – 701 zł.

(wszystkie osoby niepełnosprawne w wieku do 16 roku życia oraz w wieku 16-24 lat uczące się i niepracujące, bez względu na stopień niepełnosprawności otrzymały dofinansowanie należne dla osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności).

Wysokość środków finansowych na realizację powyższego zadania w 2013 r. wynosiła **96 748 zł**, w tym:

- 1) beneficjenci Projektu systemowego pn. „Program aktywizacji społecznej w powiecie jasielskim” - **16 953 zł**,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - **79 795 zł**.

W 2013 r. zostało złożonych ogółem **260 wniosków** o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, w tym:

- 1) osoby dorosłe niepełnosprawne - **162**,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - **98**.

Dofinansowanie przyznano **72 wnioskodawcom**, tj.:

- 1) do 55 złożonych przez dzieci i młodzież niepełnosprawną;
- 2) do 17 złożonych przez beneficjentów Projektu systemowego pn. „Program aktywizacji społecznej w powiecie jasielskim”.

Z przyznanego dofinansowania zrezygnowało **6 wnioskodawców**. Z powodu ograniczonych środków finansowych na 2013 rok zakładana wielkość środków finansowych nie przewidywała wydatków dla dorosłych osób niepełnosprawnych.

Z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym w 2013 r. **skorzystało łącznie 114 osób niepełnosprawnych + 48 opiekunów**, w tym :

- 1) dzieci i młodzież niepełnosprawna – 50 (+ 45 opiekunów),
- 2) beneficjenci Projektu systemowego pn. „Program aktywizacji społecznej w powiecie jasielskim” – 16 (+ 3 opiekunów).

W roku 2014 plan wysokość środków finansowych na realizację powyższego zadania wynosiła **108 621 zł**, w tym:

- 1) beneficjenci Projektu systemowego pn. „Program aktywizacji społecznej w powiecie jasielskim” - **32 804 zł**,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - **75 817 zł**.

W 2014 r. zostało złożonych ogółem **234 wniosków** o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, w tym:

- 1) osoby dorosłe niepełnosprawne - **121**,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna - **113**.

Dofinansowanie przyznano do **76 wniosków**, w tym:

- 1) do 52 złożonych przez dzieci i młodzież niepełnosprawną
- 2) do 24 złożonych przez beneficjentów Projektu systemowego pn. „Program aktywizacji społecznej w powiecie jasielskim”.

Z przyznanego dofinansowania zrezygnowało **6 wnioskodawców** – dzieci i młodzież niepełnosprawna).

Z powodu ograniczonych środków finansowych w 2014 roku plan finansowy nie zakładał wydatków dla dorosłych osób niepełnosprawnych.

Z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym w 2014 r. **skorzystało łącznie 70 osób niepełnosprawnych + 56 opiekunów**, w tym :

- 1) dzieci i młodzież niepełnosprawna – 46 (+ 42 opiekunów),
- 2) beneficjenci Projektu systemowego pn. „Program aktywizacji społecznej w powiecie jasielskim” – 24 (+ 14 opiekunów).

5. Dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Jaśle

Warsztaty terapii zajęciowej (zwane dalej WTZ) spełniają bardzo ważną i szczególną rolę w całym systemie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, bowiem prowadzą

rehabilitację społeczną i zawodową osób, którym niepełnosprawność uniemożliwia podjęcie pracy, czyli najsłabszym, najbardziej pokrzywdzonym przez los.

Zgodnie z brzmieniem art. 10a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, warsztat terapii zajęciowej to wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka, stwarzająca osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Warsztat terapii zajęciowej to miejsce, gdzie osoby niepełnosprawne mogą uczestniczyć w terapii zajęciowej. Terapia zajęciowa to różnego rodzaju zajęcia - plastyczne, techniczne, muzyczne, kulinarne, a także rozmowy z psychologiem i terapeutami. Dzięki terapii zajęciowej uczestnik może rozwijać swoje umiejętności albo talenty. Terapia zajęciowa rozwija zaradność (to znaczy umiejętność radzenia sobie w różnych sytuacjach), pomaga też przygotować się do podjęcia pracy, tj. w nauce podstawowych umiejętności zawodowych.

Na terenie powiatu jasielskiego działa jeden Warsztat Terapii Zajęciowej zlokalizowany w Jasle przy ul. Floriańskiej 170, prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Jasle.

Zintegrowany system rehabilitacji prowadzony jest w 11 tematycznie różnych pracowniach o wspólnym programie zindywidualizowanych, ukierunkowanych i monitorowanych oddziaływań terapeutycznych w zakresie: podnoszenia stopnia zdolności do samodzielnego wykonywania czynności życia codziennego, poprawy funkcjonowania społecznego w tym umiejętności interpersonalnych, komunikowania się oraz współpracy w grupie, opanowania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Zajęcia odbywają się w następujących pracowniach: krawiecka, wikliniarska, stolarska, ceramiczna, gosp. ogrodnicza, poligraficzna, ślusarska, gosp. domowego, rękodzieła artystycznego, techniczna, umiejętności społecznych.

W latach 2013-2014 w zajęciach organizowanych przez warsztat korzystało **55 uczestników**. Na realizację ze środków PFRON powyższego zadania zaplanowano zarówno w 2013 r., jak i 2014 roku kwotę w wysokości **813 780,00 zł**.

Na działalność bieżącą WTZ w Jasle w latach 2013-2014 ze środków PFRON wydatkowano łączna kwotę – 1 627 552,51 zł, tj.:

- w 2013 roku - **813 772,51 zł** (tj. 1 232,99 zł na jednego uczestnika miesięcznie), ze środków powiatu jasielskiego na ten cel wydatkowano kwotę 76 220,00 zł,

natomiast kwota 14 200,00 zł stanowiła udział własny Stowarzyszenia we współfinansowaniu kosztów działalności Warsztatu,

- w 2014 roku - **813 780,00 zł** (tj. 1 233,00 zł na jednego uczestnika miesięcznie), ze środków powiatu jasielskiego na ten cel wydatkowano kwotę 76220,00 zł, natomiast kwota 14 200,00 zł stanowiła udział własny Stowarzyszenia we współfinansowaniu kosztów działalności Warsztatu.

Natomiast w 2015 roku na działalność bieżącą WTZ wielkość środków finansowych wynosiła 846 780,00 zł.

W dniu 30 grudnia 2015 roku utworzony został przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Jaśle, Zakład Aktywizacji Zawodowej (ZAZ) dla 21 osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu jasielskiego, w tym 5 osób z Warsztatu Terapii Zajęciowej w Jaśle.

6. Rehabilitacja zawodowa

Zadanie polegające na rehabilitacji zawodowej realizowane jest przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle, a finansowane ze środków PFRON. W latach 2013-2014 powiat jasielski na realizację przedmiotowego zadania przeznaczył łączną kwotę: **393 345,00 zł**, tj. w 2013 r. – **177 743,00 zł**, a w 2014 r. - **215 602,00 zł**, z czego wydatkowano kwotę: **393 343,04 zł**, tj. w 2013 r. – **177 742,77 zł**, a w 2014 r. - **215 600,27 zł**.

Powyższe kwoty przeznaczone zostały odpowiednio na:

- 1) *Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu:*

W ramach tego zadania szkoleniem zostały objęte:

- w 2013 r. - 2 osoby niepełnosprawne, na które wydatkowano kwotę 7 742,77 zł,
- w 2014 r. - 3 osoby niepełnosprawne, na które wydatkowano kwotę 5 600,27 zł.

- 2) *Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej:*

W roku 2013 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle wpłynęło 11 wniosków, a w 2014 r. 5 wniosków o dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej na ogólną kwotę: w 2013 r. – **115 000,00 zł**, a w 2014 r. - **214 545,00 zł**.

W związku z tym z osobami niepełnosprawnymi rozpoczynającymi działalność gospodarczą zawarto, zarówno w 2013 r., jak i w 2014 r., 5 umów na kwotę: w 2013 r. – **115 000,00 zł**, a w 2014 r. - **175 000,00 zł**.

3) Zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy:

W wyniku realizacji tego zadania:

- w 2013 r. – wpłynęły 2 wnioski na ogólną kwotę **68 500,00 zł**. Zawarto 2 umowy z pracodawcami ubiegającym się o zwrot wyposażenia stanowisk pracy na kwotę **55 000,00 zł**.

Środki przekazane przez PFRON na obsługę realizowanych ustawowych zadań wyniosły **38 546,00 zł** (zgodnie z algorytmem 2,5%).

- W 2014 r. – wpłynęły 3 wnioski na ogólną kwotę **143 950,00 zł**. Zawarto 1 umowę z pracodawcą ubiegającym się o zwrot wyposażenia stanowisk pracy na kwotę **35 000,00 zł**.

Środki przekazane przez PFRON na obsługę realizowanych ustawowych zadań wyniosły **39 823,00 zł** (zgodnie z algorytmem 2,5%).

7. Pilotażowy program „Aktywny Samorząd” w powiecie jasielskim

Dnia 1 lutego 2011 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Prezes Zarządu Związków Powiatów Polskich podpisali porozumienie w sprawie współpracy w zakresie wspólnych działań samorządów powiatowych na rzecz realizacji karty praw osób niepełnosprawnych i ich integracji społecznej. Porozumienie ma na celu wzmocnienie i usprawnienie współpracy z samorządami powiatowymi oraz wsparcie samorządów w podejmowanych przez nie działaniach na rzecz integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej, w jak najszerszym zakresie.

Program „Aktywny Samorząd” jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Przewidziane w programie działania umożliwią powiatu jasielskiemu aktywniejsze włączenie się w działania na rzecz inkluzji społecznej osób niepełnosprawnych.

Formy wsparcia przewidziane w programie „Aktywny Samorząd” dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

Począwszy od 2011 roku w ramach rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych powiat jasielski przystąpił do realizacji pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”. Zadanie to realizowane jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle.

Szczegółowe obszary wsparcia w ramach realizacji pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2013–2014 prezentuje tabela nr 13.

MODUŁ I – Likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową						
2013 rok:		45 beneficjentów na łączną kwotę 184 636,28 zł		2014 rok:		
OBSZAR A – Likwidacja bariery transportowej:						
Zadanie	Nazwa zadania	Adresat programu	2013 rok		2014 rok	
			Ilość osób objętych dofinansowaniem	Łączna kwota dofinansowania	Ilość osób objętych dofinansowaniem	Łączna kwota dofinansowania
Zadanie 1	Pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu.	<ul style="list-style-type: none">• znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności,• wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja narządu ruchu.	3	7 862,99 zł	1	4 250,00 zł
Zadanie 2	Pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B.	<ul style="list-style-type: none">• znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,• wiek aktywności zawodowej,• dysfunkcja narządu ruchu.	4	4 042,50 zł	3	2 739,50 zł
OBSZAR B - likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:						
Zadanie 1	Pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania.	<ul style="list-style-type: none">• znaczny stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności,	29	105 070,69 zł	24	119 619,01 zł
Zadanie 2	Dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania.	<ul style="list-style-type: none">• wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja obu kończyn górnych lub narządu wzroku.	x	x	2	4 000,00 zł
OBSZAR C - likwidacja barier w poruszaniu się:						
Zadanie 1	Pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.	<ul style="list-style-type: none">• znaczny stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności,• wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja uniemożliwiająca samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym.	3	40 704,00 zł	3	31 581,00 zł
Zadanie 2	Pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.	<ul style="list-style-type: none">• znaczny stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, osoba niepełnosprawna musi być użytkownikiem wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	x	x	2	2 820,00 zł
Zadanie 3	Pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.	<ul style="list-style-type: none">• stopień niepełnosprawności,• wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie,• potwierdzona opinia eksperta PFRON stabilność procesu chorobowego,• potwierdzona opinia eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie.	1	20 000,00 zł	x	x
Zadanie 4	Pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny.		2	4 000,00 zł	x	x
OBSZAR D - pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.						
Zadanie	Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.	<ul style="list-style-type: none">• posiadali znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,• byli osobami aktywnymi zawodowo,• pełnili rolę opiekuna prawnego dziecka.	3	2 956,10 zł	7	16 556,80 zł
Moduł II – Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym						
Zadanie	Nazwa zadania	Adresat programu	2013 rok		2014 rok	
			Ilość osób objętych dofinansowaniem	Łączna kwota dofinansowania	Ilość osób objętych dofinansowaniem	Łączna kwota dofinansowania
Zakres i forma pomocy	<ul style="list-style-type: none">- opłata za naukę,- dodatek na pokrycie kosztów kształcenia,- dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich	<ul style="list-style-type: none">• znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,• nauka w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium lub przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi	143	259 982,50 zł	169	394 036,60 zł

8. Stan infrastruktury pomocowej na terenie powiatu jasielskiego

Ważnym elementem w systemie wsparcia osób niepełnosprawnych jest infrastruktura instytucjonalna, wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

Na terenie powiatu jasielskiego działają następujące instytucje:

1) Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie zlokalizowany przy ul. Gorlickiej 10 w Nowym Żmigrodzie

Zdj. 1 Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie
(Źródło: <http://www.sdsnowyżmigrod.pl/nasz-dom/>).

W Nowym Żmigrodzie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS). Nadzór nad ośrodkiem wsparcia pełni Starosta Jasielski przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle. W 2014 roku Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie oferował wsparcie dla 38 dorosłych osób przewlekle psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo (35 miejsc w 2013 roku). Z pomocy Ośrodka można korzystać przez 5 dni w tygodniu od 7:00 do 15:00. Zajęcia oferowane przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie mają na celu kształtowanie umiejętności w zakresie samoobsługi i zaradności życiowej, trening umiejętności społecznych i interpersonalnych, trening umiejętności spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań, trening budżetowy, poradnictwo psychologiczne, rehabilitacje ruchową, trening kulinarny. W 2014 roku z usług Ośrodka skorzystały 43 osoby, a łączna kwota wydatkowania na działalność Środowiskowego Domu Samopomocy wyniosła 470 281 zł. W 2013 roku z usług Ośrodka korzystało 37 osób, a łączna wydatkowana kwota wyniosła 416 428 zł.

2) Dom Pomocy Społecznej w Foluszu, Folusz 56, 38-222 Folusz

zdj. 2 Dom Pomocy Społecznej w Foluszu

(Źródło: <http://www.jaslonet.pl/aktualnosci/dps-w-foluszu-walczy-o-standardy,1349.html>).

Dom Pomocy Społecznej w Foluszu (DPS w Foluszu) jest jednostką organizacyjną powiatu jasielskiego o zasięgu ponadlokalnym, przeznaczony jest dla osób dorosłych obojga płci. Dom sprawuje kompleksową, całodobową opiekę nad osobami dotkniętymi schorzeniami natury psychicznej. Podstawowym celem działania Domu Pomocy Społecznej w Foluszu jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb opiekuńczych, bytowych, wspomagających, społecznych i religijnych swoich mieszkańców. Zakres i poziom świadczeń jest dostosowany do indywidualnych potrzeb każdego mieszkańca. Dom umożliwia również mieszkańcom korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych. Dla osób ubiegających się o przyjęcie do DPS w Foluszu po 1 stycznia 2014 r., decyzję o skierowaniu do DPS w Foluszu i decyzję ustalającą odpłatność za pobyt wydaje organ gminy właściwy dla tej osoby, natomiast w stosunku do osób umieszczonych w DPS na podstawie skierowania wydanego przed dniem 1 stycznia 2004 r., decyzję zmieniającą decyzje o odpłatności i o skierowaniu do DPS wydaje starosta właściwy ze względu na położenie domu.

3) Środowiskowy Dom Samopomocy w Przysiekach

Zdj. 3 Środowiskowy Dom Samopomocy w Przysiekach
(Źródło: <http://www.skolyszyn.pl/artukul/srodowiskowy-dom-samopomocy-w-przysiekach>).

Środowiskowy Dom Samopomocy w (ŚDS) Przysiekach jest jednostką organizacyjną Gminy Skolyszyn. Jest placówką ponadlokalną, przeznaczoną dla dorosłych osób przewlekłe chorych psychicznie, bądź w głębokiej niepełnosprawności intelektualnej – (upośledzenia umysłowego) oraz osób z lekką niepełnosprawnością intelektualną. ŚDS świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Do podstawowych celów Środowiskowego Domu Samopomocy w Przysiekach należą:

- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- rehabilitacja społeczna,
- integracja społeczna,
- zapewnienie wsparcia i organizacja samopomocy kierowanej do uczestników i ich środowiska,
- umożliwienie rozrywki i rekreacji,
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa uczestnika,
- rozwój zainteresowań.

4) Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Jaśle

Jest jednostką organizacyjną powiatu jasielskiego, której podstawowym celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym zdobycia umiejętności szkolnych, rozwinięcia autonomii oraz wdrożenie do funkcjonowania społecznego w miarę ich indywidualnych możliwości. Ośrodek swoimi działaniami wspiera podopiecznych oraz rodziców (opiekunów prawnych). W skład SOSW wchodzi:

- oddział przedszkolny,
- szkoła Podstawowa Nr 5,
- publiczne Gimnazjum Nr 3,
- szkoła Przysposabiająca do Pracy,
- internat.

Dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim ośrodek organizuje indywidualne zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze. Każdy uczeń objęty jest wielospecjalistyczną diagnozą i indywidualnym programem edukacyjno - terapeutycznym. Ośrodek współpracuje ze Stowarzyszeniem „Radzę sobie”, Miejską Biblioteką Publiczną, Jasielskim i Młodzieżowym Domem Kultury oraz innymi lokalnymi organizacjami.

5) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaśle

Celem poradni jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno - pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno – pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Do zadań poradni należy w szczególności: diagnozowanie dzieci i młodzieży; udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno – pedagogicznej; realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą oraz edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych; organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;

6) Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Organizacje pozarządowe, stanowiące trzeci, obok publicznego i prywatnego, sektor społeczeństwa, są znaczącą częścią każdego efektywnie i demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa. Dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniając lukę, której nie zapełnia sektor publiczny.

Zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej, leczniczej i społecznej mogą być realizowane - na zlecenie PFRON i jednostek samorządowych - przez organizacje społeczne, które podejmują się tej działalności. Organizacje pozarządowe, których zadaniem statutowym jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, mogą na przykład utworzyć wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę i uzyskać dla niej status zakładu aktywności zawodowej, a koszty utworzenia i działalności mogą być współfinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych realizują właściwe organy administracji rządowej i organy jednostek samorządu terytorialnego, które mają obowiązek współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Na terenie powiatu jasielskiego działa wiele stowarzyszeń, które zgodnie ze swoimi celami statutowymi podejmują działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, w tym wspierania osób niepełnosprawnych, do których należą między innymi:

- 1. Stowarzyszenie na Rzecz Chorych i Długotrwale Unieruchomionych „Niebieski Parasol”**
ul. Baczyńskiego 29, 38-200 Jasło;
- 2. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Podkarpacie”**
ul. Śniadeckich 15, 38-200 Jasło;
- 3. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Oddział Powiatowy w Jaśle**
ul. 3-go Maja 14, 38-200 Jasło;
- 4. Stowarzyszenie „Z Pomocą Rodzinie”**
ul. Franciszkańska 4, 38-200 Jasło;
- 5. Polski Komitet Pomocy Społecznej**
ul. Kościuszki 45, 38-200 Jasło;
- 6. Polski Związek Niewidomych – Koło w Jaśle**
ul. Śniadeckich 15, 38-200 Jasło;

7. **Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy**
ul. Igielna 7/1, 38-200 Jasło;
8. **Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Zakład Aktywności Zawodowej**
ul. Floriańska 170, 38-200 Jasło
9. **Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy Caritas Diecezji Rzeszowskiej Okręg Jasło – Kuchnia**
ul. Za Bursą 1/a, 38-200 Jasło;
10. **Zespół Caritas przy Sanktuarium Św. Antoniego**
ul. Szopena 1, 38-200 Jasło
11. **Stowarzyszenie Niepełnosprawnych i Przyjaciół „Mamy Nadzieję”**
ul. Pigonia 14, 38-200 Jasło

9. Monitoring realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Jasielskim na lata 2014 – 2015.

W styczniu 2015 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jasle przeprowadziło częściowy szczegółowy monitoring realizacji celów szczegółowych zawartych w „powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2014-2015”. W wyniku informacji uzyskanych od realizatorów poszczególnych celów szczegółowych ustalono, że w 2014 roku:

- 1) W ramach realizacji celu szczegółowego pn. **„Kształtowanie postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych oraz podniesienie poziomu wiedzy na temat niepełnosprawności”**:
 - a) zapewniono uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej,
 - b) budowano pozytywny wizerunek osoby niepełnosprawnej w wśród społeczeństwa,
 - c) organizowano spotkania integracyjne z osobami niepełnosprawnymi,
 - d) zwiększono udział osób niepełnosprawnych podczas wyjazdów, wycieczek autokarowych oraz pikników integracyjnych,
 - e) organizowano cykliczne spotkania, w czasie których osoby niepełnosprawne informowane były o wszelkich zmianach w przepisach prawnych dotyczących ich środowiska, o kursach podnoszących ich kwalifikacje zawodowe, o programach z udziałem osób niepełnosprawnych.

2) W ramach realizacji celu szczegółowego pn. „**Wsparcie aktywizacji społecznej poprzez likwidację barier utrudniających niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym**” osoby niepełnosprawne uzyskały:

a) dofinansowanie do:

- zakupu sprzętu rehabilitacyjnego,
- udziału własnego przy zakupie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,

b) pomoc:

- przy zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- w uzyskaniu prawa jazdy kat.B,
- w zakupie sprzętu elektronicznego wraz z oprogramowaniem powiązana z dofinansowaniem do udziału w szkoleniu w zakresie zakupionego sprzętu elektronicznego,
- w zakupie wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym oraz w utrzymaniu sprawności posiadanych już wózków,
- w zakupie protez kończyn, w których zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- w utrzymaniu sprawności technicznej tych protez,

c) dofinansowanie w celu utrzymania aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej oraz pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym,

W 2014 roku realizowano program pn. „Wyrównywanie różnic między regionami II”, w wyniku którego:

- w Ośrodku Zdrowia w Osieku Jasielskim dokonano zakupu i montażu windy dla osób niepełnosprawnych,
- w Zespole Szkół Publicznych w Łubnie Szlacheckim wykonano podjazd dla osób niepełnosprawnych,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jaśle oraz Środowiskowy Domy Samopomocy w Przysiekach i Nowym Żmigrodzie zakupiły środki transportu przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych.

- 3) W ramach realizacji celu pn. **„Integracja i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych”**:
- a) organizowano:
 - szkolenia, staże, warsztaty i kursy zawodowych dla osób niepełnosprawnych,
 - giełdy pracy dla zainteresowanych zatrudnieniem osób niepełnosprawnych,
 - b) wspierano:
 - tworzenie spółdzielni socjalnych, zakładów aktywizacji zawodowej;
 - samozatrudnienie wśród osób niepełnosprawnych,
 - c) prowadzono:
 - doradztwo i poradnictwo zawodowego,
 - treningów w zakresie kształtowania umiejętności zawodowych w pracowniach tematycznych, przygotowujących do podjęcia pracy w warunkach chronionych.
- 4) W ramach realizacji celu szczegółowego pn. **„Podniesienie poziomu usług w zakresie pomocy instytucjonalnej”** w 2014 roku realizowany był w szczególności w Domu Pomocy Społecznej w Foluszu, w którym:
- a) przeprowadzono remont i modernizację w pawilonach,
 - b) podniesiono kwalifikacje zawodowe kadry,
 - c) zainstalowano kamery do monitoringu całego obiektu w celu zapewnienia bezpieczeństwa osobom będącym w zaostrzonej fazie choroby psychicznej, które nieświadomie podejmują działania zagrażające swojemu życiu lub zdrowiu,
 - d) w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy:
 - wykonano dwie izolatki i gabinet rehabilitacyjny,
 - zakupiono sprzęt rehabilitacyjny,
 - ścieżkę zdrowia wyposażono w przyrządy do ćwiczeń typu fitness oraz wykonano boisko sportowe.
- 5) W ramach celu szczegółowego pn. **„Wyrównywanie szans edukacyjnych, zdrowotnych oraz integracja osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną”** w 2014 roku:
- a) prowadzono:
 - diagnostykę, terapię, doradztwo i profilaktykę,
 - zajęcia dla dzieci i młodzieży w zakresie propagowania zdrowego stylu życia,
 - zajęcia integracyjne, zajęcia profilaktyczne i psychoedukacyjne,
 - b) podejmowano działania edukacyjne w zakresie wczesnej interwencji dotyczącej zaburzeń rozwoju dziecka,

- c) udzielono wsparcia finansowego dla osób niepełnosprawnych kontynuujących swoje wykształcenie na poziomie wyższym w ramach realizacji programu pn. „Aktywny Samorząd”- Moduł II.

IV. Cele strategiczne, obszary działań oraz sposób realizacji programu

Głównym celem niniejszego programu jest udzielenie osobom niepełnosprawnym pomocy w pokonaniu przeciwności losu w warunkach odpowiadających godności człowieka. Poprawa sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych stanowi punkt wyjścia do sformułowania niniejszego opracowania. Jego kluczowe elementy to cel strategiczny oraz cele szczegółowe, które pozwalają ukierunkować długofalowe działania powiatu jasielskiego na rzecz osób niepełnosprawnych.

W ramach realizacji programu wyodrębniono 11 celów szczegółowych, które zostały omówione w przedstawionej poniżej tabeli nr 14. Każdy z założonych celów szczegółowych został opisany w formie konkretnych zadań z opisem oczekiwanych rezultatów, ich realizatorów, źródeł finansowania oraz planowanego terminu realizacji.

Tabela nr 14. Cele strategiczne, obszary działań oraz sposób realizacji powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2016 – 2022

CEL STRATEGICZNY PROGRAMU:		Stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym i zawodowym, ich integracji oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	
CEL SZCZEGÓŁOWY		ZADANIA	OCZEKIWANE REZULTATY
I.	Kształtowanie postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych oraz podniesienie poziomu wiedzy na temat niepełnosprawności	<ul style="list-style-type: none"> - promocja problematyki osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, - promocja osiągnięć osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia, propagowanie imprez kulturalnych, rekreacyjnych oraz sportowych, w których uczestniczą osoby niepełnosprawne, - współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie osób niepełnosprawnych, - spotkania informacyjne, szkolenia jednostek samorządowych, w tym ośrodków pomocy społecznej, - organizacja imprez umożliwiających uczestnictwo w nich osób niepełnosprawnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - ułatwienie dostępu do informacji, - zmiana postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych, - upowszechnianie problematyki niepełnosprawności, - wzrost świadomości o przysługujących prawach i obowiązkach osobom niepełnosprawnym, - integracja środowiska osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem lokalnym.
	Realizatorzy zadań: Jednostki samorządu terytorialnego, PCPR w Jasle, PUP w Jasle, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, ŚDS w Nowym Żmigrodzie, DPS w Foliuszu, WTZ w Jasle, Powiatowa Spółeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych.	Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, organizacji pozarządowych Termin realizacji: praca ciągła	
II.	Udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym i starszym w życiu społecznym i zawodowym	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzanie badań i diagnoz dotyczących sytuacji osób niepełnosprawnych i starszych, - informowanie o prawach osób niepełnosprawnych oraz formach wsparcia, - dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego, uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, - tworzenie wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego, - organizowanie i promowanie wydarzeń sportowych, sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych, - rozwijanie infrastruktury pomocy instytucjonalnej dla osób niepełnosprawnych, - rozbudowa bazy dla osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych intelektualnie, psychicznie i niepełnosprawnych ruchowo. 	<ul style="list-style-type: none"> - efektywna i szczegółowa diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu jasielskiego, - wzrost świadomości władz lokalnych na temat problemów osób niepełnosprawnych, - wzrost świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie praw i form wsparcia im przysługujących, - poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych, - aktywizacja osób niepełnosprawnych, - integracja społeczna osób niepełnosprawnych, - wzrost liczby miejsc w ośrodkach wsparcia, domach pomocy społecznej, - wzrost liczby osób niepełnosprawnych biorących udział w warsztatach terapii zajęciowej, ośrodkach wsparcia, - wzrost liczby osób objętych kształceniem specjalnym.
Realizatorzy zadań: PCPR w Jasle, Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle, OPS-y, organizacje pozarządowe, PFRON, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jasle, powiat, gminy.		Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych Termin realizacji: praca ciągła	

<p>III.</p> <p>Poprawa funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier utrudniających pełne uczestnictwo w życiu społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępu do obiektów użyteczności publicznej, - wyposażenie obiektów służących rehabilitacji w sprzęt rehabilitacyjny, - pomoc instytucjom z terenu powiatu jasielskiego, które działają na rzecz osób niepełnosprawnych w działaniach zmierzających do zakupu pojazdów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, - poprawa warunków mieszkaniowych osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w związku z ich indywidualnymi potrzebami, - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, - dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, - dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, - wsparcie działalności warsztatu terapii zajęciowej, - w ramach dostępnych programów celowych: <ul style="list-style-type: none"> - pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, - pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B, - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, - dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania, - pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, - pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, - pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby obiektów użyteczności publicznej pozbawionych barier architektonicznych, - likwidacja barier utrudniających osobom niepełnosprawnym poruszanie się w najbliższym otoczeniu, - poprawa warunków mieszkaniowych osób niepełnosprawnych, - wzrost liczby osób niepełnosprawnych uczęszczających do placówek edukacyjnych i rehabilitacyjnych oraz uczestniczących w życiu społecznym, - swobodne przemieszczanie się środkami transportu przez osoby niepełnosprawne, - wzmocnienie zaradności i samodzielności osób niepełnosprawnych, - poprawa warunków bytowych osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
<p>IV.</p> <p>Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych, - dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, - dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, - dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej. 	<p>Realizatorzy zadań: Powiat, gminy, PCPR w Jasle, organizacje pozarządowe, PFRON, samorząd wojewódzki</p> <p>Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych</p> <p>Termin realizacji: praca ciągła</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych, - aktywizacja osób niepełnosprawnych, - jak najszersza grupa osób niepełnosprawnych objęta dofinansowaniem na: zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych; uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych; organizowanie warsztatów terapii zajęciowej. <p>Realizatorzy zadań: Powiat, PCPR w Jasle, PFRON</p> <p>Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych</p> <p>Termin realizacji: praca ciągła</p>

<p>V.</p> <p>Wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych w dostępie do studiów wyższych, - upowszechnienie wiedzy na temat możliwości kształcenia na odległość z wykorzystaniem Internetu, w systemie "e-learning", - wsparcie w organizowaniu dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla niepełnosprawnych uczniów klas w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, - organizowanie szkoleń (warsztatów) dla kadry pedagogicznej dotyczących problematyki niepełnosprawności, - wsparcie opracowania i wdrażania w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjalnych cyklu spotkań psychoedukacyjnych (lub scenariuszy lekcji) z zakresu informowania o niepełnosprawności. 	<ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych, - podejmowanie działań mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat możliwości kształcenia na odległość z wykorzystaniem Internetu, w systemie "e-learning", - liczba udzielonego wsparcia w organizacji dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla niepełnosprawnych uczniów klas w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, - liczba zorganizowanych szkoleń (warsztatów) dla kadry pedagogicznej dotyczących problematyki niepełnosprawności, - liczba inicjatyw w zakresie wsparcia organizacji spotkań psychoedukacyjnych z zakresu informowania o niepełnosprawności,
<p>VI.</p> <p>Integracja i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych</p>	<p>Realizatorzy zadań: Powiat, PCPR w Jasle, PFRON</p> <p>Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych</p> <p>Termin realizacji: praca ciągła</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnoza możliwości i potrzeb w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz skali bezrobocia wśród niepełnosprawnych, - organizowanie giełd pracy dla zainteresowanych zatrudnieniem osób niepełnosprawnych, - promowanie wśród pracodawców zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz wskazywanie korzyści wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych, - kontynuowanie programów wspomagających zatrudnianie osób niepełnosprawnych, - wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych, - wspieranie tworzenia spółdzielni socjalnych, i rozszerzanie działalności istniejącego zaz-u, - prowadzenie doradztwa i poradnictwa zawodowego, - organizowanie szkoleń dla osób niepełnosprawnych, - współpraca z zakładami pracy chronionej, - wsparcie samozatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych, - rozwój zatrudnienia subsydiowanego, - pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, - dostęp do pośrednictwa, poradnictwa i doradztwa zawodowego oraz kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób niepełnosprawnych, - wzrost aktywności osób niepełnosprawnych w poszukiwaniu pracy, - ułatwienie zdobycia i utrzymania zatrudnienia oraz podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych, - zwiększenie szans na zatrudnienie i ekonomiczne usamodzielnienie się osób niepełnosprawnych, - zwiększenie liczby stanowisk pracy organizowanych przy udziale środków PFRON, - poprawa jakości życia, sytuacji materialnej i kondycji psychicznej osób niepełnosprawnych, które zostały zatrudnione.
<p>VII.</p> <p>Podniesienie poziomu usług w zakresie pomocy instytucjonalnej</p>	<p>Realizatorzy zadań: Powiat, PUP w Jasle, gminy, organizacje pozarządowe, PCPR w Jasle</p> <p>Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych</p> <p>Termin realizacji: praca ciągła</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania w celu utrzymania standardów w domach pomocy społecznej (np. przeprowadzenie niezbędnych remontów i inwestycji, doposażenie w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny), - propagowanie tworzenia środowiskowych domów samopomocy - współpraca domów pomocy społecznej ze środowiskiem lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa psychofizycznej sprawności i zaradności osobistej oraz pomoc w wykonywaniu czynności życia codziennego - wzrost jakości usług świadczonych przez domy pomocy społecznej, - uwrażliwienie społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych.

	<p>Realizatorzy zadań: Powiat, gminy, PCPR w Jasle, DPS w Folszu, SDS w Nowym Żmigrodzie, samorząd wojewódzki</p> <p>Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych</p> <p>Termin realizacji: praca ciągła</p>	
VIII.	<p>Wyrównywanie szans edukacyjnych, zdrowotnych oraz integracja osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną</p>	<p>- inicjowanie działań zmierzających do edukacji społeczeństwa powiatu w zakresie propagowania zdrowego stylu życia,</p> <p>- wczesna diagnoza zaburzeń rozwoju dziecka,</p> <p>- utworzenie Ośrodka wczesnej interwencji,</p> <p>- rozwój poradnictwa specjalistycznego,</p> <p>- diagnoza potrzeb edukacyjnych dzieci, młodzieży oraz dorosłych osób niepełnosprawnych,</p> <p>- zwiększenie możliwości edukacyjnych poprzez rozbudowę bazy oświatowej dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych,</p> <p>- promowanie osiągnięć naukowych osób niepełnosprawnych,</p> <p>- dokształcanie kadry pedagogicznej w obszarze niepełnosprawności,</p> <p>- dofinansowanie kosztów nauki na poziomie wyższym w ramach dostępnych programów celowych PFRON.</p>
	<p>Realizatorzy zadań: Powiat, gminy, organizacje pozarządowe, PCPR w Jasle, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jasle, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jasle, placówki oświatowe</p> <p>Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych</p> <p>Termin realizacji: praca ciągła</p>	
IX.	<p>Wsparcie psychologiczne i społeczne osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi</p>	<p>- realizacja poradnictwa psychologicznego, prawnego, terapii, mediacji,</p> <p>- wsparcie tworzenia i funkcjonowania lokalnych grup wsparcia i grup samopomocowych,</p> <p>- wsparcie osób niepełnosprawnych, niesamodzielnych poprzez działalność asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta osoby niesamodzielnej.</p>
	<p>Realizatorzy zadań: Powiat, gminy, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze</p> <p>Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych</p> <p>Termin realizacji: praca ciągła</p>	
X.	<p>Prowadzenie działań aktywizujących osoby niepełnosprawne i starsze</p>	<p>- wzrost liczby zawartych porozumień z wolontariuszami,</p> <p>- wzrost liczby osób objętych wsparciem wolontariusza,</p> <p>- aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych i starszych,</p> <p>- poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych i starszych,</p> <p>- wzmocnienie więzi i rozwój interakcji społecznych,</p> <p>- zmniejszenie rozmiaru wykluczenia cyfrowego wśród osób niepełnosprawnych i starszych,</p> <p>- wzrost liczby utworzonych i działających klubów seniora, podmiotów wsparcia dziennego i całodobowego, w tym mieszkań chronionych/wspomaganych dla osób starszych,</p>

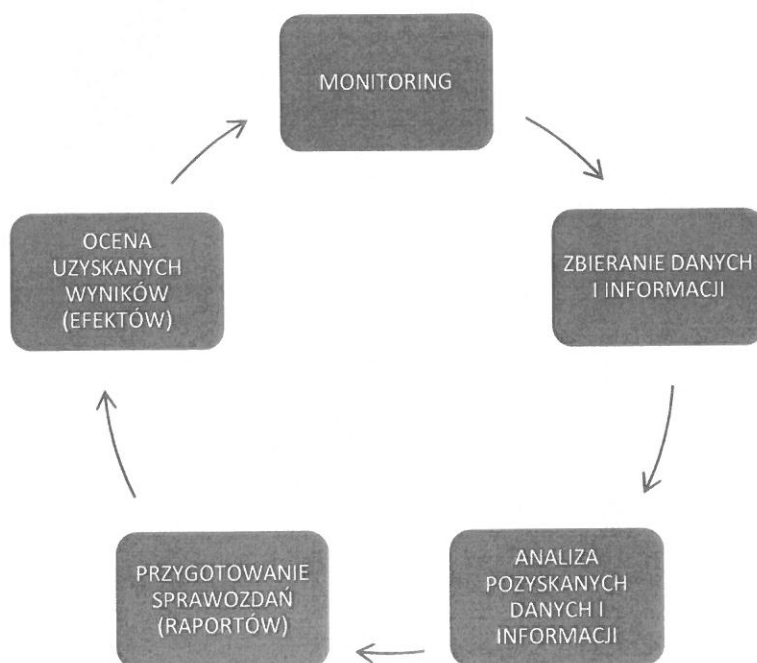
		<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie więzi i rozwój interakcji społecznych, - wzrost liczby realizowanych Programów Aktywności Lokalnej oraz osób uczestniczących w Programie Aktywności Lokalnej.
	<p align="center">Realizatorzy zadań: Powiat, gminy, organizacje pozarządowe Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych Termin realizacji: praca ciągła.</p>	
XI.	<p align="center">Wspieranie działań promujących zdrowy styl życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie programów służących utrzymaniu kondycji psychofizycznej wzmocniającej efekty rehabilitacji osób niepełnosprawnych, - popularyzacja/wspieranie imprez sportowych i rekreacyjnych o integracyjnym charakterze, - wzbogacanie/wspieranie inicjatyw służących tworzeniu zróżnicowanej oferty sportowo-rekreacyjnej
	<p align="center">Realizatorzy zadań: Powiat, gminy, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze Źródło finansowania: PFRON, środki własne jst, org. pozarządowych Termin realizacji: praca ciągła.</p>	
		<ul style="list-style-type: none"> - nakierowywanie działań na wspieranie programów służących utrzymaniu kondycji psychofizycznej wzmocniającej efekty rehabilitacji osób niepełnosprawnych, - działania popularyzatorskie i promocyjne (przeprowadzone kampanie, reklamy) mające na celu wspieranie imprez sportowych i rekreacyjnych o charakterze integracyjnym, - podejmowanie działań nakierowanych na wspieranie inicjatyw służących tworzeniu zróżnicowanej oferty sportowo-rekreacyjnej i turystycznej dla osób niepełnosprawnych.

V. Monitorowanie Programu

Prowadzenie monitoringu nie jest elementem obligatoryjnym, aczkolwiek pożądanym z punktu widzenia skutecznej realizacji programu. Należy jednak pamiętać, że takie działanie jest potrzebne. Ponieważ monitorowanie będzie się odbywać na podstawie osiągniętych wskaźników, w oparciu o informacje uzyskiwane na temat poszczególnych działań. Program jest dokumentem otwartym, w którym na podstawie oceny efektów wdrażania działań możliwe jest dokonywanie zmian i ewentualnych uzupełnień w trakcie całego okresu realizacji programu. Monitorowanie Programu rozpocznie się od 2017 roku i będzie trwało w całym okresie jego trwania.

Uproszczony schemat monitoringu:

Koordynatorem zadań wynikających z programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle. Skuteczna realizacja działań zawartych w programie jest uwarunkowana włączeniem w jego realizację wszystkich placówek publicznych i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, a także ujęcie przyjętych zadań w planach działań i budżetach jednostek realizujących.

Efektami opisanych działań będą:

1. Zapobieganie marginalizacji osób niepełnosprawnych.
2. Zwiększenie znajomości problemów osób niepełnosprawnych wśród społeczności lokalnej.
3. Podniesienie akceptacji społecznej dla osób niepełnosprawnych.
4. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym samodzielnego funkcjonowania.
5. Ułatwienie dostępu do rehabilitacji zawodowej.
6. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem ludzi aktywnych zawodowo oraz poprawienie sytuacji materialnej osób zdolnych do pracy poprzez aktywizację zawodową.

Podsumowanie

Efektywne wsparcie grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym to jedno z najważniejszych wyzwań polityki społecznej na szczeblu powiatowym. Priorytetem działań dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego jest bowiem dbanie o zrównoważony rozwój rozumiany jako budowanie spójnych i funkcjonalnych społeczności z poszanowaniem i ochroną podmiotowości wszystkich obywateli. Władze powiatu jasielskiego są zatem zobowiązane do tworzenia warunków do jak najlepszego rozwoju potencjału swoich mieszkańców, zarówno tych, którzy doskonale radzą sobie w codziennym życiu, jak i tych, którzy z różnych względów wymagają określonej pomocy systemowej.

Osoby niepełnosprawne należą do kategorii obywateli, którzy mają większe niż inni problemy w funkcjonowaniu w różnych sferach życia. Problem ten można rozpatrywać w różnych wymiarach, od barier architektonicznych w przestrzeni publicznej, poprzez negatywne stereotypy i uprzedzenia, aż po trudną sytuację na rynku pracy z powodu posiadanej niepełnosprawności.

Niniejszy program w początkowej części stawiał sobie za zadanie określić strukturę osób niepełnosprawnych oraz ich sytuację społeczno-zawodową. Przeprowadzona analiza miała być po pierwsze, odpowiedzią na pytania ile osób niepełnosprawnych zamieszkuje powiat jasielski i jaka jest ich struktura, a także jakie są ich cechy społeczno - demograficzne. Po drugie, analiza posłużyła zdiagnozowaniu zakresu świadczonego wsparcia pomocowego, co umożliwiło w dalszej kolejności opracowanie celów i zadań koniecznych do zrealizowania.

Będąc już w posiadaniu wiedzy na temat sytuacji osób niepełnosprawnych, jak również znając mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia przed jakimi przyjdzie się zmierzyć powiatowi jasielskiemu możliwe było wyróżnienie celu strategicznego, a w ślad za nim celów szczegółowych w ramach niniejszego programu. Łącznie wyznaczono 11 celów szczegółowych, które zostały przedstawione w tabeli nr 14. Wszystkie wymienione cele kryją za sobą nie tylko działania o charakterze osłonowym, ale przede wszystkim są to konkretne zadania, których rezultatem ma być podniesienie jakości życia i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, jak również aktywna integracja oraz aktywizacja zawodowa tychże osób. „Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych 2016-2022” ma pełnić rolę zbioru ścieżek działań, które doprowadzą do jak najskuteczniejszego procesu włączania osób niepełnosprawnych w główny nurt rzeczywistości społecznej.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci osób przed 16 – tym rokiem życia (za II półrocze 2013 r.).....	17
Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wieku i płci osób powyżej 16 –go roku życia (za II półrocze 2013 r.).....	18
Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wykształcenia oraz zatrudnienia osób powyżej 16 –go roku życia (za II półrocze 2013 r.).....	19
Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci osób przed 16 – tym rokiem życia (za cały 2014 r.).....	20
Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wieku i płci osób powyżej 16 –go roku życia (za cały 2014 r.).....	21
Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności, wykształcenia oraz zatrudnienia osób powyżej 16 –go roku życia (za cały 2014 r.).....	22
Tabela 7. Rodzaje świadczeń stanowiących dodatki do zasiłku rodzinnego, uwzględniające osobę niepełnosprawną, wypłacone przez gminy w poszczególnych okresach oraz specjalne zasiłki opiekuńcze.....	36
Tabela 8. Rodzaje świadczeń stanowiących dodatki do zasiłku rodzinnego, uwzględniające osobę niepełnosprawną, wypłacone przez gminy w poszczególnych okresach oraz specjalne zasiłki opiekuńcze.....	37
Tabela 9. Wykaz dofinansowań przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla dorosłych osób niepełnosprawnych w 2013 roku.....	47
Tabela 10. Wykaz dofinansowań przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w 2013 roku.....	48
Tabela 11. Wykaz dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla dorosłych osób niepełnosprawnych w 2013 roku.....	49
Tabela 12. Wykaz dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w 2013 roku.....	49
Tabela 13. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2013–2014.....	58
Tabela 14. Cele strategiczne, obszary działań oraz sposób realizacji powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2016–2022.....	68

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura osób niepełnosprawnych zamieszkałych w powiecie jasielskim według danych GUS z 2011 roku.....	13
Wykres 2. Łączna liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle w okresie od II półrocza 2013 r. do I półrocza 2015 r.	15
Wykres 3. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych według orzeczeń wydanych od II półrocza 2013 roku do I półrocza 2015 roku.....	16
Wykres 4. Niepełnosprawni w wieku do 16 lat według płci w latach 2010 – 2014.....	23
Wykres 5. Liczba orzeczonych stopni niepełnosprawności po 16-tym roku życia w latach 2010 -2014.....	23
Wykres 5.1. Ogólna liczba orzeczonych stopni niepełnosprawności po 16-tym roku życia w latach 2010-2014 (w odniesieniu do wykresu nr 3).....	24
Wykres 6. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych według orzeczeń w poszczególnych latach 2010 – 2014.....	24
Wykres 7. Suma orzeczeń wydanych w latach 2010 – 2014 z podziałem na wiek.....	25
Wykres 8. Niepełnosprawni w wieku 16 lat i więcej według kryterium płci w latach 2010 – 2014.....	25
Wykres 9. Niepełnosprawni w wieku 16 lat i więcej według poziomu wykształcenia w latach 2010 – 2014.....	26
Wykres 10. Niepełnosprawni w wieku 16 lat i więcej według kryterium zatrudnienia w latach 2010 – 2014.....	26
Wykres 11. Osoby niepełnosprawne bezrobotne poszukujące pracy ze względu na poziom wykształcenia.....	29
Wykres 12. Osoby niepełnosprawne bezrobotne ogółem ze względu na poziom wykształcenia.....	29
Wykres 13. Ogólna liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za okres od II półrocza 2013 r. do II półrocza 2014 r.....	30
Wykres 14. Ogólna liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za I półrocze 2015 r.....	30
Wykres 15. Ogólna liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych w PUP w Jaśle według posiadanego stopnia niepełnosprawności w okresie od II półrocza 2013 r. do I półrocza 2015 r.....	31
Wykres 16. Ogólna liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za okres od II półrocza 2013 r. do II półrocza 2014 r. (w odniesieniu do wykresu nr 13).....	32

Wykres 17. Ogólna liczba niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostający w zatrudnieniu według płci i wieku, kwalifikacji oraz ze względu na miejsce zamieszkania, zarejestrowana w PUP w Jaśle za I półrocze 2015 roku (w odniesieniu do wykresu nr 14).....33

Wykres 18. Ogólna liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu zarejestrowanych w PUP w Jaśle według posiadanego stopnia niepełnosprawności (w odniesieniu do wykresu nr 15).....33

Spis fotografii

Zdj. 1 Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie.....	59
zdj. 2 Dom Pomocy Społecznej w Foluszu.....	60
Zdj. 3 Środowiskowy Dom Samopomocy w Przysiekach.....	61

WICEPRZEWODNICZĄCA RADY

Anna Bialik

